

Ett LÄSLYFT för DALARNA

En inventering av olika läsfrämjandeprojekt i länet 2012-2016

Projektägare

Suzanne Lazar,
Skådebanan Dalarna

I samarbete med

Länsbibliotek Dalarna
Med ekonomiskt bidrag från
Landstinget Dalarna Kultur och bildning

Projektgrupp

Suzanne Lazar (projektledare Skådebanan), Malin Magnusson (projektledare Länsbibliotek Dalarna), Birgitta Winlöf (Länsbibliotek Dalarna), Lena Kallenberg (författare), Eva Sens (Kommunal/LO), Stina Rajalahti (Dalarnas bildningsförbund/ABF), Ganime Stålenhag (Dalarnas bildningsförbund/NBV).

Andra medverkande

Studieförbunden, Folkhögskolor, Kommunbiblioteken, Kommunal Bergslagen, IF Metall SSAB, Papper Kvarnsvedens pappersbruk.

Sammanställning inventering & text

Suzanne Lazar, Skådebanan Dalarna

Inledning

Vi behöver ett läslyft i Sverige - och i Dalarna	1
Vad är läsfrämjande? Förutsättningar och stöd	2

Lite bakgrund

Folkbibliotekens historia	3
Folket i bild – bokombud	4
Litteraturfrämjandet	4
En bok för alla	4
Arbetsplatsbibliotek	5
Om inventeringen	5

Inventeringen

Boken på arbetsplatsen	6
Manliga läsförebilder	10
Idrottsrörelsen	12
Studieförbunden – Skådebanan	12
Folkhögskolorna	16
Integration	17
Så här kan man också göra	20
Föräldrar och småbarn	22
Lässugna barn	23
Lässugna unga	24
Lässugna vuxna	26
Biblioteket i samarbete med förskola och skola	29
Bokgåvor	33
Bibliotekets personal	33

Källhänvisning och lästips	35
----------------------------	----

Inledning

Regeringens proposition *Läsa för livet* (2013) föreslår, utifrån litteraturutredningens betänkande, nationella mål för litteratur- och läsfrämjande. Målen innebär att:

alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

För att nå det övergripande målet ska statens samlade insatser syfta till:

- Att läsförmågan förbättras jämfört med i dag
- Att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur
- Att kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med i dag.

Vi behöver ett läslyft i Sverige - och i Dalarna

Den som äger språket äger också makten. Därför är det så viktigt i en demokrati att alla får tillgång till språket och det skrivna ordet. Dels för att kunna föra sin egen talan men också för att kunna få ta del av andras berättelser.

Läsandet har blivit en klassfråga. LOs rapport *Läsa böcker* visar att män läser i allt mindre utsträckning, 2003 läste 47 % av LO-männen aldrig en bok, 1982 var summan 28%. Att läsandet sjunker även efter 2003 visar SOM-institutets rapport nr 2012:17 *Kulturvanor i Sverige*. Detta är en utveckling som börjar redan i tidig ålder, och vi kan läsa i flera rapporter och i statistik att många pojkar slutar att läsa redan i grundskolan - bland annat för att de inte har några män som läsförebilder i sin omgivning. Ofta krävs det att någon annan introducerar en för läsandet, lockar eller tar med en på läsoplevelse för att lust, intresse och motivation ska väckas. Läsande föräldrar, kompisar, lärare och vuxna i ens omgivning – alla är de viktiga för att göra läsning till något som barn ser som naturligt. Fri och lustfylld läsning är en oslagbar social hävstång - oavsett ålder och har större betydelse för studieresultaten än föräldrarnas utbildningsnivå. Därför är det så viktigt att lyfta det läsfrämjande arbetet.

År 2013 presenterade arbetsgruppen för Ett läslyft för Sverige en rapport - *Läsandet bär demokrati: om folkrörelsernas läsfrämjande erfarenheter och arbetsformer*. Tillsammans med Litteraturutredningens problembeskrivningar ger den oss insikten om behovet av ett läslyft för Sverige - och för Dalarna. Året därpå kom Kulturrådet med ett handlingsprogram för läsfrämjande som lyfter bibliotekens uppdrag samt folkrörelser och förenings starka

engagemang för läsfrämjande. Även Kulturrådet självt har fått ett stärkt uppdrag att främja läsning och litteratur, vilket bland annat manifesterades i en gedigen översikt över nationella satsningar och aktiviteter inom läsfrämjandeområdet: *Med läsning som mål: om metoder och forskning på det läsfrämjande området*.

Vad är läsfrämjande?

Förutsättningar & stöd

Kulturrådets definition av läsfrämjande ser ut så här:

- att göra läsare av läskunniga
- att öppna vägar till litteraturen för den som inte läser
- att öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar
- att ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur
- att ta bort hinder för läsning, bredda en repertoar och stärka läsarens självtillit och läsidentitet.

För läsning krävs:

- Läsförmåga – att kunna läsa, kunna avkoda och förstå text.
- Läsattityd – hänvisar till känslor och föreställningar en individ har gentemot läsning
- Läsintresse – preferenser rörande genrer, ämnen
- Läsmotivation – människors inre tillstånd som får människor att vilja läsa
- Inre motivation (djupläsning) – motiveras av något för dess egen skull
- Yttre motivation (ytinläsning) – engagera sig i något på grund av utifrån formulerade värden och krav.

Yttre motivation kan fungera som medel för att uppnå inre motivation

Det är viktigt att läsningen är relevant till mitt eget liv, att jag har tillgång till större utbud av böcker, möjlighet att få prata om det lästa, generöst med tid till läsning och valfrihet i valet av böcker.

Biblioteken har en viktig roll i det läsfrämjande arbetet, främst för en fri tillgång till ett brett utbud av litteratur. Vilka som besöker våra bibliotek är också en central fråga. Vilka som

besöker biblioteket är en klass och könsfråga. Arbetare besöker biblioteket mer sällan än tjänstemän, män besöker biblioteket mer sällan än kvinnor. Hur når biblioteket de som mest behöver dess tjänster och utbud? De som aldrig klivit genom dörrarna, de som saknar lånekort? För att ett sant läslyft ska ske behöver vi nå de läsovana. Att exponera boken och läsandet även utanför biblioteket, där människor befinner sig är alltså oerhört viktigt, och här är bibliotekets kontakt med **andra aktörer** helt nödvändig för det läsfrämjande arbetet.

Det är viktigt att inte glömma bort de **vuxnas läsande** när vi pratar läsfrämjande. Vuxna är en förhållandevis lågprioriterad målgrupp för läsfrämjande insatser och glöms ofta bort då statsbidrag ska fördelas. En stor del av bidragsgivningen idag fokuseras på barn och unga, men utan vuxna läsförebilder får vi heller inga läsande barn. I Sverige har man satsat stort på vuxnas utbildning, men *bildningen* har man tappat bort.

Statsbidrag är viktiga för läsfrämjandearbetet. Genom statsbidrag ges studieförbund, bibliotek och andra organisationer möjlighet att prova nya metoder, att utveckla sitt samarbete med andra och dela erfarenheter. Men också att skapa en stabil verksamhet. Läsfrämjandearbetet kräver att det finns tillgång till bra prisvärda böcker och att det finns en organisation som sprider dessa böcker. En av de stora centrala aktörerna är *En bok för alla AB* som driver en omfattande läsfrämjande verksamhet i samverkan med föreningsliv, fackliga organisationer, skolor och bibliotek. Fram till 2007 drevs *En bok för alla AB* med statsbidrag, men när dessa drogs in minskade deras möjligheter att arbeta aktivt med läsfrämjande, framför allt mot fackförbunden. Under denna period drogs även Kulturrådets riktade medel till kultur i arbetslivet (KIA) in, och detta resulterade i att läsfrämjandearbetet runt på våra arbetsplatser minskade och även möjligheterna för *en bok för alla* att stötta detta arbete. Det finns statliga medel att söka även idag, men då pengarna inte är riktade till arbetslivet så är det många som missar att det går att söka dessa för läsfrämjande på arbetsplatsen.

Lite bakgrund

Folkbibliotekens historia

Att sprida god litteratur har historiskt sett alltid varit viktigt för arbetarrörelsen, studieförbunden, föreningsbibliotek, litteraturfrämjandet och folkbiblioteken. Det var först i samband med industrialismen i slutet av 1800-talet som folkbiblioteken fick vind i seglen. De grundades främst i städerna för att tillgodose arbetarnas läsbehov, och då i form av föreningsbibliotek till exempel Folkbildningsförbundets folkbibliotek. Stor betydelse fick också arbetarbiblioteken, av vilka minst ett femtiotal tillkom före 1912. År 1907 grundades till exempel Domnarvets arbetarbibliotek i Borlänge som ett initiativ för att få bukt på buslivet bland ungdomarna. Vid samma tid uppstod även en mängd nykterhetsbibliotek, flera grundade av Godtemplarorden. Det var också ungefär nu som studierörelsen och dess bibliotek växte fram, även de med målsättningen att fungera som allmänna folkbibliotek.

År 1912 infördes gynnsammare villkor för biblioteken. Statliga stöd kom nu att inte enbart gå till folkbibliotek och sockenbibliotek, utan även till studiecirkelbiblioteken. Samtidigt tillsattes två statliga bibliotekskonsulenter. Några år senare blev det även möjligt för sjukhusbibliotek att få statsunderstöd. På 1930-talet kom centralbiblioteken. Dessa hade som syfte att utan kostnad erbjuda sockenbiblioteken böcker som behövdes i studiesyfte.

Folket i bild – bokombud

Det stora genombrottet för billiga kvalitetsböcker kom i början på 1940-talet. Störst framgång rönnte den utgivning som startades av Folket i Bilds förlag, nära knutet till den dåvarande veckotidningen Folket i Bild (FIB). FIB:s folkböcker, som serien kallades, kom till slut att omfatta 188 titlar, med en samlad upplaga om 12 miljoner exemplar. Hemligheten bakom framgången var ombudsverksamheten på arbetsplatserna. När verksamheten stod på sin höjdpunkt fanns det omkring 6 000 bokombud.

Vid den här tiden delades lönen ut kontant till de anställda, vanligen på fredagarna. När man gick hem satt en så kallad uppbördsman från fackföreningen vid utgången och kasserade in medlemsavgiften. Det var inte ovanligt att uppbördsmannen också var bokombud och på sitt bord hade en trave böcker som såldes eller lottades ut bland fackföreningens medlemmar.

I början av 1960-talet upphörde FIB:s utgivning, medan Bonniers folkbibliotek - som startat som ett alternativ från den privata förlagsvärlden och nått en viss framgång - drevs vidare ännu några år.

Litteraturfrämjandet

Litteraturutredningen 1968-1974 såg som ett av sina huvudmål att skapa bättre möjligheter för fler människor att läsa god litteratur. Därför föreslogs ett statligt stöd till ett massmarknadsförlag som skulle ge ut kvalitetslitteratur till lågt pris. Regeringen ville förverkliga förslaget och tog kontakt med **Stiftelsen Litteraturfrämjandet** med en förfrågan att åta sig uppdraget. Att valet föll på litteraturfrämjandet berodde på att stiftarna bestod av bland annat fackföreningsrörelsen, lantbrukskooperationen och konsumentkooperationen. Detta skulle ge möjlighet att automatiskt få tillgång till en kanal med förbindelse rätt ut i folkets breda lager.

Litteraturfrämjandet presenterade 1975 en plan för hur verksamheten skulle utformas och detta låg till grund för riksdagens beslut året därpå. På kort tid organiserades förlagsenheten, och i november 1976 kom de första fem volymerna i den serie som kom att kallas *En bok för alla*.

En bok för alla

Litteraturfrämjandet beslöt 1992 att avveckla sin förlagsverksamhet på grund av ekonomiska problem och som en reaktion på detta startas En bok för alla AB samma år.

Delägarna i bolaget var ABF, Studieförbundet Vuxenskolan, Föreningen Ordfront och Föreningen En bok för allas vänner-

Under de första tjugofem åren gav En bok för alla i den ordinarie utgivningen ut sexton böcker per år; senare fick man ett ökat bidrag för utgivning av barn- och ungdomsböcker och har gett ut trettio böcker i kategorin.

Förutom sin bokutgivning har En bok för alla AB drivit ett aktivt läsfrämjande arbete under åren, genom bokombud och arbetsplatsbibliotek, lärarhandledningar för skolan och *Barnens första bok* som många kommuner delar ut som gåvobok inom barnhälsovården.

Arbetsplatsbibliotek

Att sprida böcker till en bred läsekrets och vinna nya läsare – det är syftet med arbetsplatsbiblioteken. Det finns idag cirka 400 arbetsplatsbibliotek som En bok för alla har kontakt med. Den läsfrämjande effekten är tydlig, vilket kan utläsas i utvärderingar och vid de utbyten av erfarenheter som äger rum vid utbildningar för bokombuden.

In på 1990-talet drevs arbetsplatsbiblioteken i samarbete med kommunbiblioteken. Biblioteket erbjöd företagen samma service mot en hög ersättning, vilket resulterade i att många arbetsplatsbibliotek lades ner. De som finns kvar i Dalarna idag drivs av företagen, de fackliga organisationerna eller av arbetstagarna själva och ska vara ett komplement till kommunens bibliotek.

Den bästa läsfrämjaren är någon i min omgivning som berättar om sina egna läsupplevelser, någon som gör mig nyfiken, intresserad och motiverad

Om inventeringen

Under hösten 2016 gjordes en inventering av vilka läsfrämjande aktiviteter som bedrivits i Dalarna från 2012 fram till inventeringens datum. Alla kommunbibliotek, studieförbund, folkhögskolor och Skådebanans medlemsorganisationer (däribland LO-förbunden) blev tillfrågade att redovisa de läsfrämjande verksamheter som de bedrivit och arbetat med under de här fem åren. Med namn på aktiviteten, ett syfte och en kort beskrivning eller reflektion fick vi en bra överblick över vad som görs ute i länet och en bild av vilka aktörer som arbetar med läsfrämjande idag.

Resultatet av inventeringen är tänkt att ligga till grund för att sprida de goda exemplen, men också för att hitta strategier för ett bredare samarbete mellan kommunbibliotek, studieförbund och föreningar.

Ett antal intervjuer gjordes också, om hur det hade gått för vissa av de läsfrämjande aktiviteterna, om syfte, samarbete, förhoppningar och vad projekten sedan lett till. Dessa finns att läsa om i skriften *Ett läslyft för Dalarna*.

Inventeringen

Boken på arbetsplatsen

Kommunal ger ut antologi med medlemmarnas egna texter

- *Rakryggad står jag*

Syfte: stimulera medlemmarnas eget skrivande genom att ge dem möjlighet att bli tryckta i en "riktig bok" och bli lästa av sina kamrater. Men också att stimulera deras kamrater att läsa boken.

Alla medlemmar i Kommunal Bergslagen som skickade in bidrag till antologin blev publicerade med minst en text, totalt 17 stycken. Projektet leddes av en projektledare, texterna sammanställdes av en redaktör som också illustrerade en del av texterna. Vi skickade ut ett upprop att skicka in texter till en antologi som skulle bli en inbunden bok. Det var viktigt att det var en "riktig" bok. Vi hade ett gott samarbete med tryckeriet inför tryckningen hur man ska gå tillväga. Boken trycktes i 2000 exemplar och delades ut på kurser och konferenser som present, men kunde också köpas av medlemmarna. I anslutning till att boken var färdig bjöd vi in till en presskonferens som resulterade i artiklar i tidningen. Detta var den tredje antologin som Kommunal Bergslagen tryckt.

Att äga ordet och kunna uttrycka sina tankar och känslor skänker både glädje, tröst och kämpalust.

Det bästa med projektet är att få möta den stolthet och mod som deltagarna i boken förmedlade. Att se den färdiga boken komma från tryckeriet. De som medverkade har blivit sporrade i sitt skrivande och flera av dem som skickade in texter gick med i Föreningen Arbetarskrivare. Det kommer säkert tryckas fler antologier i framtiden.

Kommunal Bergslagen/Skådebanan i Dalarna

Läs för mig pappa

Syfte: att få pappor att läsa för sina barn

Pappor bjöds in att delta på en utbildningsdag på biblioteket där de fick träffa barnbibliotekarie, en författare samt få en rundvandring på hela biblioteket. Alla pappor fick med sig en bokkasse med barnböcker och en vuxenbok skriven av den författare som medverkat tex David Eriksson, författare och långtradarchaufför, Kjell Eriksson, Torgny Karnstedt mfl. (Läs mer under manliga förebilder).

Under den tid staten gick in med projektmedel och studiemedel till deltagarna gick det lättare, men med åren så har det varit allt svårare att få ledigt för arbetet då det är allt mer slimmat i arbetslivet idag. Vi försökte därefter med en halvdag och lyckades genomföra två läs för mig pappa. När även detta blev svårt kom vi fram till att ordna med bokkassar till papporna istället, sen nedan.

IF-Metall/verkstadsklubben på SSAB, Pappers på Kvarnsvedens pappersbruk, ABF, Skådebanan, biblioteket i Borlänge

Bokkassar

Syfte: att få pappor och mor/farföräldrar att läsa högt för barn och barnbarn

Vi lät trycka pappkassar med texten Läs för mig och med ett citat av Astrid Lindgren på baksidan. Kassarna fylldes med 4-5 barnböcker i tre olika åldersklasser + en vuxenbok + information om vikten av att läsa högt för sina barn och barnbarn samt en bokombudsfolder. Dessa såldes sen till subventionerat pris genom de fackliga ombuden på arbetsplatserna. Fanns även på fackklubbens expedition och togs med på medlemsmöten.

Blev mycket populärt särskilt i juletid, två gånger har vi gjort nya omgångar med kassar och fler lär det blir.

IF-Metall/verkstadsklubben SSAB, Pappers på Kvarnsvedens pappersbruk och Skådebanan

Läs för mig! Häng med på lässtigen

Syfte: stimulera föräldrar inom LO-kollektivet att läsa högt för sina barn

LO och ABF har tagit fram en handledning till föräldrar om hur man kan läsa högt för sina barn och varför det är viktigt. Även en handledning för cirkelledare har tagits fram för att samla en grupp föräldrar och prata om högläsning. Hellsidesannonser i arbetarrörelsens tidningar varje månad.

Tyvärr har jag inte hört ett enda ABF eller fack i Dalarna som använt sig av materialet. Förhoppningsvis har de ändå nåts av helsidesannonserna med informationen om vikten att läsa för sina barn.

ABF och LO centralt

Bokombud

Syfte: att prata böcker på arbetsplatserna och stimulera till läsning.

Att vara bokombud kan vara allt från att berätta om en bok jag gillat på fikarasten, låta mina kamrater beställa billiga böcker till att inrätta ett arbetsplatsbibliotek. Skådebanan har tagit fram en folder vad det innebär att vara bokombud, med tips och idéer. De som anmäler sig som bokombud får kontinuerlig information från Skådebanan samt rabatt på en Bok för allas böcker.

Skådebanan i Dalarna

Arbetsplatsbibliotek

Syfte: att tillgängliggöra böcker för utlåning på arbetsplatserna

Ex. 1

Vi startade tre bibliotek på lasarettet på tre olika avdelningar. Fixade bokhyllor och köpte in ett antal böcker och ljudböcker. Vi fick också ett antal böcker till skänks. Det finns bokombud på avdelningen som är med och väljer böcker vid inköp och är också den som håller ordning på biblioteket. Får stimulans som bokombud via Skådebanan. Vi har även ställde upp en bokhylla med böcker till försäljning utanför Friskvårds/träningslokalen Källkraften (man tar en bok och lägger en slant i kassaskrinet som töms av facklig företrädare varje vecka). Här finns också ljudböcker som man får byta till sig (lämna en och ta en).

Det drog ut väldigt på tiden för att få tillstånd att ställa en bokhylla på arbetsplatsen, viktigt att ha arbetsgivaren med sig. Vi hade tänkt starta bokcirkel i anslutning till biblioteken men det var svårare, men vi har inte gett upp. En svårighet att hitta finansiering till nyköp av böcker.

Bokhyllorna finns kvar och vi flyttar runt böckerna mellan de tre biblioteken så det blir en förnyelse

Kommunal Falu lasarett, Skådebanan

Ex. 2

Placerad i anslutning till matsalen, underhålls av Pappers. Arbetsgivaren bidrar med några tusen om året och facket lika mycket. En del böcker blir skänkta från de anställda.

Kvarnsvedens pappersbruk, Pappers, Ledarna, Unionen och CF.

Ex 3

Placerad i anslutning till entréerna, underhålls av fritidsklubben på SSAB med ekonomiskt bidrag från Arbetsgivaren till bokinköp m.m. Varje år åker några och köper billiga böcker direkt från Åby och Sörlins förlag och även till bokmässan där man inhandlar böcker.

SSAB, IF Metall/järnbruksklubben och övriga fackförbund på arbetsplatsen

Ex. 4

Smedjebackens bibliotek har uppdrag att serva tre stycken i arbetsplatsbibliotek i kommunen, på Ovako, SEAB och Väderbacken. Böckerna byts ut 1 gång/termin. På varje arbetsplats finns också bokombud som biblioteket bjuder in emellanåt. Arbetsplatsbiblioteken är ihopkopplade med tvättstugebiblioteken.

Smedjebackens bibliotek, Ovako, SEAB, Väderbacken

Bokprat och bokförsäljning i anslutning till lunchmatsalen

Syfte: Att sprida böcker och få tillfälle att bokprata samt opinionsbilda för högläsning och läsning.

Bokade upp bokbord under två dagar utanför lunchrestaurangen, bokpratade och opinionsbildade för läsning och att läsa högt för sina barn och barnbarn. Alla som handlade fick en fin bokkasse med texten Läs för mig!

Mycket uppskattat och det blev många boksamtal. Blev lite problem med att ingen hade kontanter men det löste vi med att kunna swisha eller att skicka faktura.

*IF-Metall/verkstadsklubben SSAB, Pappers på
Kvarnsvedens pappersbruk,
Kommunal Falu lasarett, Skådebanan, EBFA*

Bokvecka på SSAB

En gång om året anordnas en bokvecka i anslutning till lunchmatsalen. Under veckan får de anställda möjlighet att köpa böcker och träffa författare, både lokala och kända. Man presenterar också de ljudböcker man köpt in till arbetsplatsbiblioteket. Man har också informerat om Läs för mig pappa och andra läsfrämjandeaktiviteter på bruket. Arrangör för veckan är fritidsklubben med bidrag från arbetsgivaren.

IF-Metall/verkstadsklubben SSAB och Skådebanan

Julgransplundring, fiskdamm med barnböcker

Varje år på julgransplundringen delas det ut barnböcker i fiskdammen till alla barn. Mycket uppskattat. Finansieras av fackklubben.

IF Metall/Järnbruksklubben

Boken i det fackliga arbetet – skönlitterära böcker på kurser och konferenser

Syfte: att få kursdeltagarna att förstå vikten av att läsa skönlitterära böcker men också lusten och njutningen av att få ta del av berättelser.

Skönlitterära böcker delas ut på alla utbildningar för att stimulera läsning. Viktigt att kursledaren berättar om boken så att lust uppstår. Men också att man informerar om varför fackföreningsrörelsen tycker det är viktigt att lyfta läsning och boken. Information har tagits fram om varför det är viktigt att läsa, både för sig själv och för sina barn. Att äga ordet handlar

också om att ta makt över sitt liv. Att kunna formulera sig, att sätta ord på tankar och känslor. Ibland är det olika böcker och då får deltagarna själva välja en bok. Vi har också en boksnummer på vår fackexpedition med böcker till försäljning. Nya medlemmar får välja en bok från snurran.

Har fungerat mycket bra tack vare att det är enkelt att underhålla.

Kommunal Bergslagen, Skådebanan i Dalarna

Boklådor

Syfte: För att lättare nå ut på arbetsplatser som är små med böcker.

Vi gjorde iordning boklådor med ca 10 böcker och tio ljudböcker samt lite information om läsning och folder om att bli bokombud. Dessa lånades ut till arbetsplatser via de fackliga sektionerna.

I början lånades de ut men sen blev det allt mer sällan. Det fanns bara två olika lådor så de som var intresserade hade gått igenom böckerna ganska snabbt.

Vi packade om lådorna så det blev samma författare/ böcker istället och försökte starta bokcirkel där vi skulle läsa samma bok. Vi startade med författarkväll på biblioteket, men sen var vi få som ville vara med i bokcirkeln tyvärr. Men vi gör säkert ett nytt försök.

Kommunal Falu lasarett, Skådebana

Världsbokens dag 23 april – uppsökande verksamhet

Syfte: att synliggöra världsbokdagen och den tryckfrihet vi har men också lusten till läsning.

Skapa samtal och diskussioner om boken och tryckfriheten som vi gärna tar för givet.

Vi gör uppsökeri på arbetsplatserna anslutning till världsbokdagen och delar ut pocketböcker, alla medlemmar vi besöker får en bok. Vi pratar om varför vi firar Världsbokdagen och delar ut läsinformation och facklig information. Mötet och samtalet är viktigt. Böckerna kommer från En bok för alla och beställda via Skådebanan i Dalarna, reaböcker till reducerat pris.

Att få tid att samtala med medlemmarna och världsbokdagen är en bra samtalsöppnare för att prata om läsning/böcker och fackliga frågor. Det är också så uppskattat att ge bort en bok i present.

Vi har hållit på i många år nu och är en väl inarbetad aktivitet och mycket uppskattad.

Kommunal Falu lasarett, Skådebanan, EBFA

Bokbord på möten

Syfte: att synliggöra böcker, sälja boklotter, ge boktips och inspiration att läsa. Bokborden har också en social funktion att samlas runt och samtala.

Vi dukar upp bord med böcker, allt från barnböcker till vuxenböcker och fackböcker. Bredvid böckerna finns det plats för information om att vara bokombud eller annan läsinformation.

Boklotteri brukar vara populärt.

Det bästa är alla boksamtal runt bokbordet, förgyller mötet och skapar gemenskap i lokalen. Man når många. Överraskande att många hellre köper boklotter än böcker.

Lusten att få vinna och sen välja vinst kanske. Barnböckerna är de som säljer bäst

Kommunal i hela Dalarna, Skådebanan

Manliga läsförebilder

Pappoteket

Syfte: Öka högläsning bland förskolepappor, ge fler pojkar läsande förebilder samt öka pappornas medvetenhet kring sin roll som förebilder för sina pojkar när det gäller läsning. Projektledaren tog kontakt med personer hon kände till som var engagerade i barns läs- och språkutveckling och bildade tillsammans med kommunens tal-, språk- och hörselpedagog, förskolechefen samt en aktiv och engagerad låntagare/läsande pappa en arbetsgrupp. Arbetsgruppen arbetade fram idén och formen för Pappoteket. Startade med en inspirationskväll där grundtanken var att endast pappor skulle bli inbjudna till biblioteket för att bli inspirerade till högläsning, bli uppmuntrade i sin roll som högläsare och få veta hur viktigt just de är för sina barns språkutveckling. Det kom 10 pappor till den träffen. Den lokala Mountainbike-profilen Emil Lindgren bjöds in för att berätta om sin karriär samt om hur han läser för sina barn. Barnbibliotekskonsult från länsbiblioteket talade om högläsningens betydelse. Det bjöds även på gofika och boktips.

Efter det planerades fyra pappoteksträffar in på biblioteket mellan 18.30–20.00 då bara pappor med barn i förskoleåldern var välkomna, samt en träff dagtid då barnen också fick följa med. På pappornas begäran utfördes ytterligare tre träffar.

Informationen gick ut till papporna via förskolan i Stora Skedvi, personalen var rekommenderade papporna att gå. Bibliotekarie, tal-, språk- och hörselpedagog samt förälder/flitig högläsare ansvarade för träffarna. Alla tre förberedde boktips, språktips eller rent praktiska lästips till varje gång. Varje träff hade ett tema, t.ex. rim & ramsor, musik, sagosamlingar. Varje träff inleddes med fika och småprat sen inleddes man med boktips, barns språkutveckling och praktiskt hur man får till högläsning hemma och vikten av att inte sluta för att barnen kan läsa själva. Som avslutning fick papporna se sig omkring i biblioteket och göra sig bekant med miljön. Varje gång satt de tre ledarna kvar efteråt och utvärderade samt planerade inför nästa träff.

Till inspirationskvällen kom tio pappor, varje måndagsträff lockade 3-6 deltagare, på dagträffen kom två pappor med sina barn. Det bästa med projektet är att biblioteket blev en träffpunkt för papporna och intresset för högläsning växte. Men också mervärdet att papporna utökade sitt nätverk av pappor. Några av papporna har också börjat låna böcker till sig själv då projektet har väckt deras läslust. Läsning diskuteras mer bland föräldrarna ute på förskolorna och böckerna på förskolan lånas flitigare.

Stora Skedvi bibliotek, förskolan, tal-, språk och hörselpedagog, pappa

Bokleffe

Syfte: att söka upp läsovilliga tonårspojkar utanför bibliotekets väggar för att stimulera läsning. På strategiska platser i kommunen i Älvdalen, Särna och Idre placerades boksnurror ut, s.k. ”bokleffar”. Dessa fylldes med böcker, utvalda att passa målgruppen Tonåriga Killar och deras föräldrar.

Massor av nya böcker köptes in till ”leffarna”, även en del mp3, ljudböcker och grafiska romaner. Nu står de i mataffären, fritidsgården och andra smarta ställen. Den som lånar sätter bara ett streck i utlåningsstatistiken. Böckerna lånas flitigt och kommer även tillbaka, Samtidigt satte biblioteket upp en annons där man sökte unga män som ville sprida läsningens evangelium och några killar hakade på. Vi har bland annat en 13 årig kille som läser och bloggar om böcker och en tatuerad lärarassistent som är småbarnsfar och DJ och läser jättemycket, hängivna bokleffar!

Författarbesök med Zlatanförfattaren David Lagercrantz, blev en succé: massor av vuxna dök upp men bara ett fåtal unga killar. Första året har det varit fokus på tillgänglighet och inspiration, år två satsar vi på samtalet. Den tatuerade småbarnspappan ska till exempel hålla i bokcirklar för några ensamkommande flyktingkillar som bor i kommunen. Tävlingar, sociala medier, författarbesök och två trailers på Youtube om Bokleffe är på gång. (För mer info: gå in på Youtube och sök på "bokleffe".)

Älvdalen, Bibliotekförbundet och NBV

Läs för mig pappa

Syfte: att få pappor att läsa för sina barn och även läsa själva som förebilder. Få kunskap om barns språkutveckling samt barnbokstips.

Ex. 1 Mora 2015

Småbarnspappor bjöds in till en kväll på biblioteket där Jonas Buud, maratonlöpare, berättade om vilka böcker han läser för sina barn och hur han får ihop livet som professionell idrottare och småbarnspappa. *Vi önskar en fortsättning men vet inte hur vi ska få fler att intressera sig.*

Mora

Ex 2 Borlänge 2012-2015

Pappor och intresserade män var inbjudan. En träff kom t.ex. sju män var av en var farfar. Vi träffades en eftermiddag på biblioteket där papporna får träffa en arbetarförfattare som berättade om sitt författarskap men också sitt förhållande till böcker. Viktigt att papporna får en förebild. Biblioteket berättade hur man får ett språk och barns språkutveckling, visade biblioteket och barnavdelningen, papporna fick även en sagostund inne sagogrottan (en miljö som skapade närhet och förtroliga samtal). Biblioteket presenterade några böcker och ordnade med lånekort till alla. Alla deltagare fick en bokkasse och vi fikade.

Konceptet är klockrent och fungerar perfekt för att få igång samtal och inspirera pappor att läsa för sina barn, men tyvärr har det varit svårt att rekrytera deltagare, p.g.a. att de inte får ledigt från arbetet för detta, vilket gått tidigare. Tidigare körde vi en hel dag men har nu minskat ner det till en eftermiddag så papporna kan komma på ledig tid. Det har också varit viktigt att samarbeta med fackförbunden som har kontakt med sina arbetskamrater och det även de som rekrytera deltagare. Mest stolta är vi över att ha skapat dessa fina möten och samtal om böcker, läsande och livet. Kontakten med författare och någon att identifiera sig med har varit viktigt och lika så fikastunden för samtal och reflektion skapar en avslappnad gemenskap. Vi har också en fantastisk sagogrotta på biblioteket som skapar närhet och förtroliga samtal. Vid varje tillfälle stiger någon fram och berättar att de har dyslexi och vill göra allt för att hjälpa sina barn till en bättre start. De vill också själva få hjälp att stimuleras i sitt eget läsande. En del är också intresserade att få tips vilka böcker de kan läsa för sina barn för att ta upp svåra frågor (som döden t.ex.). Blir vi uppvaktade att delta så ställer vi upp.

Borlänge bibliotek, ABF, Skådebanan, IF-Metall och Pappers

Läsförebilder

Syfte: att få pappor att vara läsförebilder för sina barn (pojkar)

David Lagercrantz kom till Vansbro bibliotek för ett författarbesök med utgångspunkt "Män som läsförebilder". Alla män som har barn i grundskolan bjöds in särskilt och fick boken "Jag är Zlatan" i gåva av biblioteket.

Vansbro

Samtal kring pojkars läsning
Föreläsning med Mårten Melin

Säter

Idrottsrörelsen

Under ett antal år avsattes särskilda bidrag på Kulturrådet till läsfrämjandeprojekt inom idrottsrörelsen och i samarbete med biblioteken. Tyvärr har det inte varit ett enda projekt i Dalarna. Däremot togs det fram en jättefin folder centralt om barns läsning och idrottsrörelsen som finns på SISUs hemsida och på Kulturrådets hemsida. Här finns också en hel del tips och erfarenheter att hämta från andra delar av landet.

Läsfrämjande och idrottsrörelsen

Syfte: Att öka barns läsande och inspirera idrottsföreningen att arbeta med läsfrämjande och få föräldrarna att läsa mer för sina barn. Många barn är aktiva i idrottsföreningarna runt om i landet och det är viktigt att nå barn där de befinner sig.

Projektet inleddes med kontakt med SISU, de var intresserade men hade tyvärr ingen möjlighet att delta i dagsläget. Vi håller dem uppdaterade om projektet för ett samarbete i framöver. En omvärldsanalys gjordes om liknande projekt för att se hur de gjort och om det finns något bra material. Kontakt har också tagits med idrottsföreningarnas styrelser för att berätta om projektet och få tillstånd att verka i deras grupper. Har också varit viktigt att få kontakt med ledarna och informera dem och få dem intresserade att delta. Böcker beställdes till de små barnen "Petter och hans fyra getter". Nästa steg var att delta på en förälder/barn träff där vi delade ut bokkassar med barn och vuxen bok samt information om högläsning m.m. Barnen fick också ett gosedjur så det skulle bli en positiv upplevelse med bok och gosedjur för lugna lässtunder. Vi vill också skapa så lässtunder i anslutning till träningen. Att pausa är lika viktigt som att träna.

Till de större barnen har vi köpt olika titlar för att se vilka böcker som skulle vara intressanta att beställa inför träffarna med dem.

Projektet pågår och är inte klart. Har varit viktigt att arbeta strategiskt med hela föreningen och ledarna för att kunna få en fortsättning efter projektet. Tanken är att få idrottsrörelsen(SISU) intresserad att fortsätta läsfrämjandearbetet i samarbete med Skådebanan i framtiden.

Skådebanan i Dalarna, Bjursås gymnastik och Grycksbo bollklubb

Studieförbunden - Skådebanan

Vuxenskolan och Skådebanan är centralombud för En bok för alla (de enda centralombuden i Dalarna). ABF var tidigare centralombud och hade även en bokombudsverksamhet, idag har Skådebanan tagit över båda dessa verksamheter. ABF, NBV och Skådebanan har varit med och byggt upp ett antal arbetsplatsbibliotek och föreningsbibliotek i länet. Studieförbundet vuxenskolan har t.ex. läsprojekt i samarbete med bygdegårdarnas riksförbund och andra läsglädje- skrivprojekt. Arrangerar skrivarciklar tillsammans med bland annat SPF Seniorerna. ABF har flera bokcirklar tillsammans med PRO. Studieförbundet ordnar skrivarkurser och författarbesök, de har även sammanfört spelkultur med att skriva manus för Lajv. I många kommuner är studieförbundet en viktig aktör både för läsfrämjande och kulturaktiviteter tillsammans med biblioteken.

Äldre läser för allas barnbarn

Syfte: att inspirera pensionärer att läsa högt för barn på förskolorna och att skapa möten mellan generationer. Rekrytering av pensionärer har skett via pensionärsorganisationerna, ABF, biblioteket och via annons i lokaltidningen. Alla som anmält sig har blivit erbjudna en

studiecirkel för att lära mer om barns språkutveckling, om läsande, barnlitteratur och öva på att läsa högt. Cirkeln har också skapat en gemenskap och samanhållning bland läsarna. Sen har man träffats 1-2 gånger per termin för bokprat och erfarenhetsutbyte och seminarier med olika teman. De nyttillkomna sagoläsarna har fått ta del av de andras erfarenheter och seminarier, så det har inte skett några nya cirklar för dem. Däremot har det fått en bok med tips och kunskap om högläsning och barns språkutveckling.

I några kommuner är de många och i andra färre. Vi hoppas att kunna sprida idén till alla kommuner.

Ex 1

Vi startade med en studiecirkel med Skådebanan och ABF där pensionärerna "utbildades" för att gå ut i förskolan och läsa böcker för barnen. Ca 12 pensionärer besöker var sin förskola regelbundet. Under 2015 hade de till exempel 185 lässtunder! Träffar med sagoläsarna hålls på biblioteket 3 ggr/år med boktips och erfarenhetsutbyte.

Projektet har fortsatt och det kommer till nya sagoläsare varje år. Det är mycket uppskattat och inspirerande för alla involverade. Cirka 20 pensionärer har deltagit hittills.

Leksand

Ex 2

Vi bjöd in äldre volontärer som gick en studiecirkel om barns språkutveckling, om att läsa högt samt kunskap om barnboksutbudet. Barnbibliotekarien tipsar om böcker eller de tipsar varandra. De väljer själva vilka sagor de vill läsa för barnen på bibliotek och förskolor. Har varit populärt på filialerna.

Vid ett tillfälle när en av volontärerna läste på kommunbiblioteket var det ett gäng tonåringar som drogs till sagoläsning för att lyssna. Vi såg att det finns ett stort behov även hos våra äldre barn att få kontakt med äldre, få vara små och bli sedda.

Ludvika

Ex 3

Gruppen har pendlade mellan 6-10 personer, några som fortfarande är yrkesamma men intresserade att lära sig mer, några som var pensionärer, en politiker.

Vi startade med en upptaktsträff som var välbesökt. Presentation av projektet och varandra. Träff 2 pratade vi om egna läsoplevelser. Jag presenterade biblioteket och avslutade med att berätta en saga i sagogrottan. Andra träffar berättade jag om barns språkutveckling och om hur man kan läsa och berätta för barn, visade olika böcker m.m. Deltagarna fick välja en bok och läsa för varandra och få tips hur för högläsning.

Studiecirkeln och efterträffarna blev jättelyckade, men tyvärr var det svårt att nå förskolorna och vi hade också problem med att sagoläsare hoppade av p.g.a. olika skäl. Mest stolta är vi över studiecirkeln och träffarna, att vi skapat ett engagemang. Men det skulle behövts en bättre förankring med förskolorna och hos ABF. Några är ute och läser fortfarande, vi skulle vilja göra en omstart förutsatt vi läst ansvarsfrågan och kontakten med förskolorna.

Borlänge

Ex 4

I Falun var det en stor grupp intresserade sagoläsare, gruppen växer lite varje år och likaså förskolor som vill ha sagoläsare. Vi började med en studiecirkel där vi förutom bibliotekarien fick träffa specialpedagoger om barns språkutveckling och lära mer om berättarteknik. Vi har också provläst för varandra och diskuterat hur man väljer böcker. Barnboksbibliotekarien är den som matchar ihop sagoläsare med förskola. Trivs man inte får man byta förskola. Två återträffar per termin hinner vi med då vi delar erfarenheter och boktips. Ibland bjuder vi in någon föreläsare. De nyttillkomna får ta del av de andras erfarenheter. Det är ett härligt gäng med livserfarenheter och mycket humor.

Falun

Övriga kommuner som har sagoläsare är:

Mora och Orsa har haft var sin studiecirkel. Tre sagoläsare i varje kommun. Mora och Orsa har haft gemensamma återträffar.

Hedemora ca fem sagoläsare

Rättvik var först ut redan 2012 och drygt tio har gått studiecirkeln, några läste sen för sina barnbarn och någon ville starta sagoläsning hemma i bystugan, några var ute på förskolor. Verksamheten rann tyvärr ut i sanden tyvärr av olika skäl.

Läskraft - högläsning på äldreboende

Syfte: Nå, utbilda och skapa nätverk för frivilliga högläsare för personer med demenssjukdom för att bidra till ökad livskvalitet för den målgruppen.

Ex 1 Älvdalen

Frivilliga högläsare läste högt för personer med demenssjukdomar boende på äldreboenden i Älvdalen. Vi ordnade med regelbundna träffar med vårdpersonal, högläsare och representanter för studieförbundet där biblioteket tillhandahåller och tipsar om lämplig litteratur. Högläsarna är sen ute och läser regelbundet på äldreboenden.

I Älvdalens tätort fungerar verksamheten mycket bra, det finns flera högläsare och regelbundna träffar hålls där bibliotek, vårdpersonal, högläsare och representanter från studieförbundet deltar. I kommundelarna Särna och Idre har intresset varit svalt från både äldreomsorg och frivilliga högläsare.

Älvdalen och vuxenskolan

Ex 2 Rättvik

Biblioteket tillsammans med vuxenskolan och anhörigsamordnare på socialförvaltningen anordnade studiecirkel i högläsning för personalen på kommunens äldreboende "Att läsa för dementa". Personalen läste sen för äldre med bland annat demenssjukdomar.

Rättvik och Vuxenskolan

Högläsning på äldreboenden och daglig verksamhet

Läser högt på två äldreboende och daglig verksamhet 1 gång i veckan. Olika teman och program för högläsningen. ABF har fått ett uppdrag av kommunen.

Leksand och ABF

Bokcirkel

Studieförbunden har en lång tradition av bokcirkel och just nu har bokcirkelarna fått ett uppsving i flera studieförbund. Framst är det pensionärsorganisationerna som har bokcirkel och läs- och reseccirkel. En del cirkel har pågått i många år, någon 30 år!

Ex 1

Man läser samma och träffas 10 gånger och diskuterar boken. Studieförbundet beställer hem böcker och deltagarna får även rabatt på böckerna i cirkeln. Det kan vara både skönlitteratur och avhandlingar, det viktiga är samtalet.

ABF

Ex 2

Läser högt ur boken när man träffas, ett kapitel var och sen diskuterar man boken.

EX 3

Läser olika böcker och presenterar dem för varandra och sen lånar man böcker emellan sig. Passar bra om man t.ex. har en bokcirkel på lunchrasten och inte så mycket tid att organisera upp läsandet. Att få presentera en bok man läst och varför man gillade den berättar mycket om personen som berättar. Perfekt presentation i en grupp där man inte känner varandra så väl.

Läs och res

Cirkeln bestämmer vart man vill resa. Ibland har man en bok som man läser och kompletterar med annan faktaaliteratur om resmålet eller någon känd persona som bor på orten. Under cirkelns gång planerar man också resan och delar upp olika ansvarsområden mellan deltagarna.

Mikrobibliotek (läs mer under integration)

Syfte: att skapa lokala föreningsbibliotek för att stimulera läsning och studiecirkelverksamhet. Ett av målen var att ge föreningarna möjlighet att skapa en bas för medlemmarnas studier. Ett annat var att uppmuntra läsandet hos människor som annars inte besöker bokhandeln eller biblioteket.

NBV

Berättelser från hela världen (läs mer under integration)

Syfte: att stimulera barns och vuxnas läsande genom att utveckla och förmedla den berättartradition som finns i Sverige och andra delar av världen. Att bevara olika kulturers sätt att beskriva sin samtid genom sina olika berättartraditioner. Skapa en förståelse mellan olika kulturer och religioner samt förstå varandras olika seder och bruk.

NBV

Vill inte gå hem

Syftet: att öka kunskapen och förståelsen om den situation som barn till missbrukande föräldrar befinner sig genom läsning.

Ett samarbete med Falu kommun och länets övriga kommuner. Målgruppen är skolhälsovården, lärare, fritidspedagoger och barnen i årskurs 2.

Tog fram en bok, ljudbok och studiehandedning. Falu kommun var först ut med att delta. Personalen inom skolhälsoen, lärare och fritidspedagoger fick en utbildning. Författare Therese Hercules föreläste om syftet med boken "Vill inte gå hem" och hur det är tänkt att de ska arbeta med boken tillsammans med eleverna i årskurs 2. Tillsammans med Dialogen i Falu Kommun höll hon en diskussion kring vad missbruk och beroende är och hur barn reagerar då de lever i dessa situationer. Efter utbildningsdagarna delades boken "Vill inte gå hem" ut till lärarna och deras elever i årskurs 2. En bok till varje elev. Arbetet med att läsa och prata om boken i klassrummet håller läraren i.

Viktigt att ge barn möjlighet att tillsammans med en vuxen och utifrån bokens innehåll förstå problematiken med att ha en missbrukande förälder. Boken ger inga "pekpinnar" och har ett lyckligt slut.

NBV Dalarnas egen personal ska utbildas i länet och "Vill inte gå hem" ska implementeras i fem nya kommuner sen projektet.

Mycket positiva reaktioner har kommit från alla inblandade.

Mer pengar behövs för att ge dem som läser boken för barn mer handledning. Ämnet i sig är svårt, främst när det gäller att få vuxna att våga ta alla frågor som kommer från barnen. Det här med alkohol är ett känsligt kapitel i vårt svenska samhälle. Statistiken säger att vart femte barn i Sverige lever med en förälder som har missbruksproblematik.

NBV

Tvättstugebibliotek (läs mer under Så kan man också göra)

Syfte: att öka läsandet bland hyresgäster och läsintresserade Smedjebackenbor i hyreshus på tre olika platser efter lokala behov. Hittills har 2000 personer löpande lånat böcker i de tre biblioteken.

ABF, Smedjebackens bibliotek, Länsbibliotek, Hyresgästföreningen och kommunala bostadsbolaget Bärkehus

Harry Potter Experience!

Syfte: Öka bokläsandet

Ett samarbete med Västerås stift, Svenska kyrkan i Borlänge, Unga Örnar, Framtidsmuseet, Kulturcentrum Asken m.fl. 757 elever från årskurs 4 deltog. Under lördagen 900 besökare (familjer).

Vi omvandlade under tre dagar prostgården till ett Hogwarts. Där fanns ett tjugotal stationer som är associerade med Harry Potters värld där eleverna får forska om de har Mugglare i släkten, träna sig i formler mot svartkonst, gå tipspromenad i Harry Potterkunskap, spela Quiddish mm. Torsdag och fredag riktade sig till årskurs 4 och lördagen för fritidsbesökare. Projektet har pågått i ett tiotal år, en gång per år, med uppehåll år 2015 (av okänd anledning).

Sensus

Föreläsningsserie psykisk ohälsa 2015

Syfte: Öka kunskapen om lagen, väcka tankar och upplysa om psykisk ohälsa för allmänheten, samt inspirera till mer läsning om ämnet.

Tillsammans med 11 av 15 kommunala bibliotek i Dalarna har vi bjudit in till en timmes program med dialogsamtal efteråt. Informerade om mänskliga rättigheter, diskrimineringslagen och funktionsrätt.

Sensus

Open Mind Café 2016

Syfte: sprida kunskap om diskrimineringsgrunderna

Samarbetspartners: Falu bibliotek och Fairtradecafé

Falun Fairtrade café, Sensus Rättvicecentrum dalarna

Folkhögskolorna

Folkhögskolorna har ett helhetsperspektiv där varje elev ska få utbildning och bildning, samt utvecklas som människa. En viktig del i skolplanen är att varje elev ska möta kulturverksamhet under skoltiden. Här fyller den skönlitterära boken en stor roll för att öppna andra världar och vinklar om hur livet kan se ut, här finns tid till eftertanke och diskussion.

I Dalarna finns i dag tre landstingsägda folkhögskolor och fyra rörelseägda som erbjuder allmänna kurser, musik, hantverk, konst, design m.m. Brunnsviks folkhögskola hade när det begav sig ett av Sveriges största folkhögskolebibliotek som även fungerade som bibliotek för Brunnsvikborna. Brunnsvik folkhögskola hade en stark tradition till litteraturen då flera av Sveriges arbetarförfattare gått på skolan, t.ex. Dan Andersson. Tyvärr flyttade skolan till Borlänge och biblioteket lades ner.

Fornby folkhögskola är Dalarnas äldsta folkhögskola och här finns ett fint bibliotek och man har en bibliotekarie anställd på halvtid. Fram till 2016 var man även filial till kommunbiblioteket. Förutom litteratur för studier och för egen läsning kunde föräldrarna låna böcker till sina barn. Inte minst för invandrade deltagare var det en bra möjlighet, tyvärr finns inga barnböcker kvar längre.

Vi arbetar läsfrämjande med vårt bibliotek genom att göra presentationer, köpa in lättläst och ljudböcker, arbetar med litteratur i studierna på olika sätt. Ett par gånger om året gör vi boklotterier där man kan vinna en bok. Introduktion med bibliotekskunskap. Läslektioner för SFI-studerande med högläsning och samtal samt författarbesök.

Malungs folkhögskola fräschade upp studiemiljön i biblioteket 2015. Dels genom att sortera i böckerna och öppna upp för större ytor, dels genom att ställa dit soffgrupper och avskärmningar.

Man bjuder in författare, under de senaste åren har de haft besök av bland andra Einar Askestad, Aino Trosell, Stewe Claesson, Dag Thelander och Lena Kallenberg. Sen 2016 har man infört obligatorisk läsecirkel på allmän kurs.

Motståndet var ganska stort hos vissa studerande, men utfallet har varit lyckat. Många berättade att de för första gången i sitt liv har tagit sig igenom en bok!

Leksands folkhögskola försöker få in böcker och litteratur som naturlig del, studiebesök på biblioteket samt ordnar författarbesök.

Mora folkhögskola erbjuder kortkurser i kreativt skrivande beroende på efterfrågan. Har eget bibliotek. Läsförmedlingsverksamhet i samverkan med Ovensiljans bibliotek (Mora, Orsa och Älvdalen), läsecirklar, författarbesök, seminarier, föredrag, skrivarkurser.

Sjöviks folkhögskola har litteratur inom ämnesramar. Lättläst skönlitteratur till vissa grupper. Västanviks folkhögskola har ett eget litet bibliotek. Majoriteten av skolans deltagare är döva och har svenska som andra, tredje eller fjärde språk.

Epic Poetry

Syfte: Undersöka nationell identitet i litteraturen

20 studerande på folkhögskolans allmänna linje deltog tillsammans med en skola i Kirsehir, Turkiet och en i Galicien i norra Spanien. Vi läste svensk 1900-tals litteratur och presenterade den vid internationella seminarier. Där fick vi också lära oss om turkisk och spansk litteratur.

Det bästa med projektet var att deltagarna växte i självkänsla och självförtroende

Fornby folkhögskola i Borlänge

Lästips

Syfte: att väcka läslust

Elever och lärare i allmänskurs deltog. På allmän kurs kursmöten som hålls en gång/veckan försökte vi under förra året att ha lästips som en stående punkt. En studerande eller personal tipsade om en bok hen läst och högläste dessutom ett stycke ur den.

Resultatet blev blandat, Några gånger gjordes det med stor inlevelse och seriositet, andra gånger föll det platt eftersom den som skulle tipsa var frånvarande. Så småningom klingade det av och vi har inte hittat någon bra form för fortsättningen.

Malungs folkhögskola

Bokbytarskåp

Vi ställde ett gammalt skåp med glasörrar i entrén och kallade det bokbytarskåpet. Där kan man lämna in böcker man inte vill ha, och ta med sig nya därifrån.

Det används en del men inte så mycket som vi hade önskat

Malungs folkhögskola

Integration

Mikrobibliotek

Syfte: att skapa lokala föreningsbibliotek för att stimulera läsning och studiecirkelverksamhet. Ett av målen var att ge föreningarna möjlighet att skapa en bas för medlemmarnas studier. Ett annat var att uppmuntra läsandet hos människor som annars inte besöker bokhandeln eller biblioteket.

NBVs samverkansföreningar som har sitt ursprung i ett annat land än Sverige och deras medlemmar har erbjudits föreningsbibliotek som också fungerar som studiebibliotek. Ex Albanska föreningen i Borlänge, Somaliska föreningen i Ludvika, Avesta och Falun,

Internationella föreningen i Malung, m.fl. har deltagit i projektet som genomfördes i samarbete med länsbiblioteket och kommunbiblioteken.

Föreningarna har själva fått bestämma vilken sorts bibliotek de vill ha. I studiecirkelform har man fått kunskap om att driva ett föreningsbibliotek med stöd från NBV och länsbiblioteket. Kommun-biblioteken har bistått med böcker och kontakter där böcker ska köpas in. Även egna studiematerial har tagits fram. Det finns böcker både på det egna språket och på svenska. Behovet är stort att kunna få läsa på sitt eget språk. I ett par studiecirkel har resulterat i böcker. En handlar om Albaner som kommit till Sverige från 1950-talet och framåt en annan är lyrik skriven av kvinnor. Föreningarna sköter själva sitt mikrobibliotek med hjälp av en pågående studiecirkel. Vi utbildade även cirkelledare i föreningen.

Föreningarna:

Avesta – böcker inom ämnesområdena svenska, kultur och integration.

Borlänge – albanska föreningen, har 3000 volymer på både albanska och svenska. Har även fjärrlån ut till övriga landet, har gett ut ett antal böcker själva, de tycker det är bra med ett eget bibliotek då studiematerial annars ofta slarvas bort.

Ludvika – somaliska föreningen, har byggt upp ett "lättläst" mikrobibliotek på både somaliska och svenska. Böcker köps in men medlemmar har också ställt in sina egna böcker och fyndat på loppisar.

Malung- internationella föreningen, biblioteket finns i föreningens lokaler men är öppen för alla. Föreningen arbetar mycket med ensamkommande flyktingbarn och kvinnor vilket även har återspeglats på valet av böcker. Stort fokus har legat på språkinläring, kvinnors situation och svenska samhället.

Falun – somaliska föreningen, biblioteket ska fungera som stöd i deras studieverksamhet. Böckerna som samlats här är framför allt i grundämnen. Används bara under studiecirkeln och får inte lånas hem.

Älvdalen – boksnuorr riktade mot ungdomar men som kan lånas av alla. I Idre har detta varit bra eftersom det för närvarande inte finns något bibliotek där.

I början förstod föreningarna vad vi ville, sen blev de stolta. När föreningarna har ett bibliotek blir också studieverksamheten mer seriös och får högre kvalitet.

Det bästa med projektet var föreningarnas egna engagemang och ökade intresset för att bilda sig. Att kunna erbjuda böcker där människor befinner sig och därmed också stimulera till folkbildning.

Fortsättning: Genom att arbetet blivit en angelägenhet för alla medlemmar har biblioteken så här långt sköts mycket bra och använts. Nästa steg blir att se till så att ännu fler får vetskap om bibliotekens tillgänglighet och faktumet att man kan få hjälp med sin läsning och andra utvecklingsbehov hos föreningens medlemmar. Vi vill fortsätta söka efter mer litteratur och förhoppningsvis starta upp fler mikrobibliotek i andra former.

NBV

Berättelser från hela världen

Syfte: att stimulera barns och vuxnas läsande genom att utveckla och förmedla den berättartradition som finns i Sverige och andra delar av världen. Att bevara olika kulturers sätt att beskriva sin samtid genom sina olika berättartraditioner. Skapa en förståelse mellan olika kulturer och religioner samt förstå varandras olika seder och bruk.

Ett samarbete med Somaliska föreningen Afrikas Horn, Pingstkyrkan och Svenska kyrkan, målet är att nå 200 barn och 50 vuxna.

Vi vill samla svenska barn och barn från andra länder för att regelbundet träffa en vuxen som läser traditionella sagor eller fabler för dem. De som läser för barnen ska också komma från olika länder, inklusive Sverige. Lokalerna ska vara kyrkan och moskén. Berättelserna ska vara

traditionella och ha ett historiskt ursprung samt ha en hemvist i ett speciellt land. Efter berättelserna får barnen måla en teckning som illustration till sagan/fabeln. Allt material ska sparas och så småningom utmynna i en skrift eller bok. Vill också testa konceptet på vuxna. Projektet pågår fortfarande.

NBV

Läsecirklar SFI

Syfte: läsfrämjande för nysvenskar

Högläsning av lättläst för SFI

Ett samarbete med SFI där 45 SFI elever deltog på högläsning ur lättlästa böcker nivå 1,2 och 3. 45 personer deltog.

Leksand

Författarbesök på lätt svenska för SFI-elever

Vi bokade och arrangerade besöket i samarbete med lärarna på SFI

Säter

Bokprat med SFI elever

– vägen in i språket, vi läser noveller och samtalar

Bokcirkel nysvenskar

Vi läser lättläst litteratur 1gång var 14 dag, ett samarbete med centrum för flerspråk i Falun.

Poesibingo

Centrum för flerspråkighet kommer regelbundet till biblioteket och får boktips en gång i månaden, vi har även kört poesibingo.

Svenska med baby

– ett försök att nå nysvenskar med småbarn (har ej startat ännu)

Falun

Prata svenska på biblioteket

Vi annonserade om läxhjälp och 50 asylboende dök upp och vill ha hjälp. Vi löste detta med volontärer och vår personal. Detta blev upprinnelsen till prata svenska på biblioteket. Projektet fortsätter med träffar varje onsdag.

Ett fantastiskt initiativ av personer som hade ett behov och tog med det till oss och vi kunde lösa det. Vi lärde också mycket varje vecka och fick anpassa och förändra hela tiden för att det skulle fungera.

Säter

Babbla på bibblan

Syfte: Ge personer som är nya i Sverige en kontakt med biblioteket och språket

Vi bjöd in nysvenskar och volontärer att pratade lätt svenska, lästipsade och bjöd på fika.

Ludvika

Babbla för ungdomar

Syfte: Prata enkel svenska på biblioteket

Här bjöd vi ungdomar i ett samarbetade med ett HVB-hem med nyanlända ensamkommande flyktingbarn. Vi pratade lätt svenska, lästipsade och bjöd på fika.

Ludvika

Språkstuga

Syfte: Språkutveckling för nyanlända

Vi i samarbete med Studieförbundet bjöd in nyanlända vuxna att prata svenska och handarbete tillsammans med volontärer. Först var det en språkträningsstund med biblioteket och efter det handarbete med studieförbundet. Vi genomförde 12 träffar med olika teman ex vinter, påsk och hade totalt 120 deltagare.

Leksand

Asylboende

Ex 1

Vi har haft svenskakurser, men även sjungit med barnen och berättat svenska sagor.

ABF Leksand

Ex 2

Besökta asylboendet på Borlänge värdshus. Samtalade och lämnade böcker som gåvor.

ABF Borlänge/Nedansiljan

Novellix – nyanlända

Samarbete med studieförbund och länsbiblioteket

Hedemora

Handarbetscafé

Syfte: få invandrarkvinnor till biblioteket

I samarbete med NBV bjöd vi in nyanlända kvinnor att fika och handarbeta.

Ludvika

Låna en svensk

Svenskar får anmäla sitt intresse att bli utlånade på biblioteket. En kort presentation sattes upp på biblioteket och sen fick nysvenskar välja ut vem de vill låna. Biblioteket meddelade sen i ett mail till den utlånade vem som ville låna och kontaktuppgifter till denna. Sen tog hen kontakt och man bokade in en första träff. Om tycke uppstod kan man fortsätta träffas, om inte så blev det bara denna första träff. Ett enkelt och sätt att fösa ihop människor som kanske har lite liknande intressen. För många var detta ett sätt att få svenska vänner och hjälp att komma in i det svenska samhället.

Leksand, Falun

Så här kan man också göra

Tvättstugebibliotek

Syfte: att öka läsandet bland hyresgäster och läsintresserade Smedjebackenbor i hyreshus på tre olika platser efter lokala behov. Hittills har 2000 personer löpande lånat böcker i de tre biblioteken.

ABF, Smedjebackens bibliotek, Länsbibliotek Dalarna, Hyresgästföreningen och Bärkehus har samarbetat i projektet.

Vi inrättade tre tvättstugebibliotek; Malmvägen i Morgårdshammar där man ordnade författarkvällar med tema hantverk, deckare och historia. Malmgatan i Smedjebacken med författarkvällar med tema lättläst och integration då många nysvenskar bor i detta område. Hovslagargatan i By Smedjebacken, tema lokal historia i samverkan med hembygdsföreningen som ligger granne. Även här hade man temakvällar och författarkvällar. Allt efter hyresgästernas önskemål, både när det gäller bokinköp, författare och temakvällar. All litteratur är nyinköp och utvald efter speciella tankar och önskemål. Det är inte tillåtet att ställa ner begagnade böcker i biblioteket som brukar vara brukligt att annars. Det finns en ansvarig utsedd i hyreshuset som har ansvar att titta till biblioteket. Hyresgästföreningen har hjälp till att sprida information ut till hyresgästerna och också utsett ansvarig för biblioteket. Biblioteket köper in böcker till biblioteken och byter ut och fyller på. Böckerna köps i den närmaste lokala bokhandeln, som ligger i Ludvika.

Det blev mycket bättre än vi trott. Det bästa med projektet är alla nöjda hyresgäster och att allt varit så positivt runt projektet.

Vi skulle vilja ha bidrag så att vi kan fortsätta byta ut böcker och genomföra fler författarkvällar. Skulle säkert gå att starta fler liknande projekt i Ludvika kommun. Vi jobbar för en fortsättning men som inte är klar idag.

ABF, Smedjebacken och länsbiblioteken

Läs för en hund

Läshundar hjälper barn med lässvårigheter att lära sig läsa. Att genom tillit och en lugn miljö få läsa för en hund ger barnen ett ökat självförtroende och motivation att läsa.

Brukshundsklubben fick projektpengar från Landstinget Dalarna 2016 för en förstudie hur en utbildning för Läshundar och förare skulle kunna se ut samt undersöka om det finns skolor i Ludvika/Smedjebacken som är intresserade att pröva läshundar som stöd för elever med behov av extra läsinläring. Idén är ett mobilt läshundsteam med en specialinredd minibuss som åker runt till skolor, bibliotek och andra mötesplatser och tar emot barn med lässvårigheter

Ludvika Brukshundsklubb, Bisse Falk

Böcker till Burmas barn

Ett bokprojekt som startade 2009 i samarbete med Monica Andersson som arbetat som volontär på ett handikapcentrum i Burma. Vi säljer barnböcker och pratar om barns behov av böcker, för varje såld bok i Sverige så skickar vi en inbunden barnbok från En bok för alla till Burma. Böckerna skickas som paket och delas sen ut av Monica när hon gör sina resor till Burma. Projektet påverkar även dem som köper böcker i Sverige på ett positivt sätt vikten av att barn ska ha tillgång till böcker och sagor. Hittills har handikapcentret, förskolor i Yangon och Mandalay, barnhem, klosterscholor, skolbibliotek, bybibliotek fått ta emot böcker.

Skådebanan och Monica Andersson

Book-Crossing

Syftet: att göra litteraturen tillgänglig för alla

Book-Crossing är en internationell rörelse med en webbplats där man lägger upp information om vad man har lagt en bok som man vill ge bort till en slumpmässig läsare. I boken klistrar man in en lapp (eller skriver för hand direkt i boken) med ett identifikationsnummer (BVID-nummer) och en kort instruktion så att just den specifika boken kan hittas på webbsidan.

Rättvik

Boktips på Radio Siljan + Facebook

Rättvik

Letterbox club Sverige

Syfte: stimulera familjehemsplacerade barn till läsning

Projektet samordnades centralt av Johanna Bejbom, Bokspindeln och Pia Borrman regionbiblioteket i Stockholm. Vi deltog på så vis att vi skrev ett brev med boktips och info om vad som skedde under aktuell period på biblioteket. Det sändes med ett bokpaket som distribuerades centralt i samarbete med Bokspindeln, socialförvaltningen Sthlm, Regionbiblioteket Sthlm, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet, med stöd från Kulturrådet. Sex bokpaket blev det under året.

Mora

Sänka ljudnivån i biblioteket

Syfte: att få en lugnare miljö på biblioteket och skapa en lugn läsmiljö

Vi funderade på hur vi kunde lösa problematiken med både unga och äldre som är för högljudda och störde varandra. Det blev även ett arbetsmiljöproblem för personalen. En dag rann bågaren över och en av personalen skrev en insändare i lokaltidningen. Detta var startskottet för en omflytt bland hyllor och avdelningar. Vi fick till en avdelning som kallades "Tysta zonen", vi låste fast möblerna med buntband för att de inte skulle flyttas runt, satte lås på tre av studierummen, lade in flera mattor och satte in akustiktak för att dämpa ljuden.

Vi har gått tillbaka till ett "nördigare" bibliotek, det är inte lika coolt att hänga här längre. Å ena sidan har vi tappat en del besökare, men å andra sidan är de som besöker oss nu mer nöjda.

Ludvika

Föräldrar och småbarn

Bebisar på bibblan

Syfte: låta barnen få kontakt med bibliotek och böcker

Barn 0-18 månader och deras föräldrar bjuds in till berättarstund med sagor, ramsor och sånger. Ett samarbete med Vilgott.

Ludvika

Bebiscafé

Syfte: att tidigt ge föräldrarna och barnen tillgång till biblioteket. Ge kunskap om barns språkutveckling och skapa kontakt med nyblivna föräldrar.

Ex 1

En gång per termin bjuda in föräldrar och barn till Bebiscafé med olika teman. T.ex. talpedagog att ge tips på ramsor lekar och sånger till exempel. Inbjudan går ut via BVC.

Säter

Ex 2

För bebisar rim och ramsor osv. BVC bjuder in alla föräldrar till biblioteket och efter det erbjuds föräldrarna att komma på bokcafé (även babyfilm har provats tidigare) Viktigt att få en första kontakt med föräldrarna.

Falun

Föräldragrupper

Syfte: läsfrämjande för mycket små barn

I samarbete med Studieförbundet och fler aktörer i Familjecentrum i Leksand bjuder vi in föräldragrupper till ett besök på biblioteket. föräldrar som fått sitt första barn, barn i 8-månadersåldern. Ca 750 personer har deltagit hittills (vuxna och barn).

Vi visar vad biblioteket har att erbjuda barnfamiljer och hur man kan läsa för bebisar. Vi talar om hur viktigt det är för barnets språkutveckling att läsa böcker. Ingår i löpande verksamhet ca 8 ggr/år

Leksand

BVC-träffar

Syfte: Förmedla sambandet mellan läsning och språkutveckling

Vi bjuder in nyblivna föräldrar i samarbete med BVC. Berättar om vikten av språket och att läsa för sina barn samt en guidad tur i biblioteket.

Rättvik, Ludvika

Bokcirkel "småbarnsföräldrar"

Tema att vara föräldrar, föreläsning och samtal, 1gång/v

Falun

Sagostund

Vi sjunger tillsammans med barnen och visar upp böcker där sångerna finns. Årligen återkommande med 4-5 tillfällen/termin.

Säter, Vansbro m.fl.

Gör ditt barn till proffs – på att läsa!

Målgrupp: föräldrar, lärare och engagerade vuxna

Vi bjöd in till en föreläsning med Johan Unenge via annons i lokala annonsbladet, föräldrar bjöds in via skolan och även via någon idrottsförening. Till dig som är förälder, lärare eller engagerad vuxen. 25-30 personer deltog.

För att nå ut till de grupper som vi önskar. Det räcker inte att sätta in en annons i vårt lokala annonsblad. Vi behöver arbeta mer med riktad information och kontakt.

Säter

Lässugna barn

Läsfestivalen

Syftet: att minska trösklarna in på biblioteket och till berättelserna. Locka barn och deras föräldrar att komma till biblioteket under lustfyllda former.

En årlig bokfestival som startades av länsbiblioteket men har sen tagits över av Falu bibliotek. Tidigare har festivalen varit 2 dagar där en av dagarna var mot skolan och skolpersonal, då man bland annat hade föreläsningar. Man hade också final för olika Skapande Skola-projekt, där barnen fick visa upp vad de gjort. Idag är Läsfestivalen en del av Å-festen i Falun. Man har en scen utanför biblioteket med musik och teater. Inne på biblioteket bjuds det på sagovandringar, skriverworkshop och annat skapande. Samarbete med studieförbunden.

Falun, studieförbunden

Lördag med barnen/Familjelördag

Syfte: att vänja barnen vid kulturevent och öka intresset för läsning

Ett kulturevent för barn och familjer tillsammans med Borlänge, Säter, Hedemora och Avesta kommuners bibliotek.

För varje föreställning lägger vi fram böcker kopplade till ämnet. T.ex. har vi haft Trollkarl, sångstund, gjort barnteater om en gruvdräng – då presenterade vi sagor och faktaböcker associerade till/om gruvor.

Sensus och biblioteken i Borlänge, Säter, Hedemora och Avesta

Barnteater med litterär anknytning på biblioteket

Syfte: att ge barnen en teaterupplevelse. I samarbete med olika teaterföreningar.

Tre till fyra gånger per år bjuder vi in till teater

Ludvika

Familjekul

Vi tillsammans med Studieförbundet bjuder in Föräldralediga med sina barn. En härlig blandning av ord, skapande i olika material, musik och rörelse. Ca 80-100 besökare hittills.

Rättvik, Studieförbundet

Harry Potter maratonläsning

Syfte: vi älskar Harry Potter och vill sprida det till fler.

Vi har högläsning ur Harry Potterböckerna vid lov, Kulturnatta och andra speciella tillfällen. Hittills är det ca 50 personer som deltagit, vuxna och barn. Någon gång har privatpersoner högläst. Vi fortsätter och har nu kommit till slutet av andra boken.

Leksand

Pyjamasparty med sagoläsning

Högläsning för barn 2 år och uppåt under kulturnatten. Godnattsagor med storbildsvisning och mys. Barnen kom i pyjamas och likaså personalen. Uppskattat.

Falun

Poesibingo

Barn 4 år och uppåt. Bingobrickor med bilder/ord, läser högt ur rim och ramsor och när orden hörs noterar man på brickan tills man får bingo. Även gjort tillsammans med Centrum för flerspråkighet. Med vuxna väljer man poesi för vuxna.

Falun

Vi leker en saga

Barn mellan 3-5 år. En dramapedagog dramatiserar en känd saga under tre tillfällen.

Mora

Drama med bok

Vi läser och så får barnen dramatisera vad som händer tillsammans med oss.

Vansbro

Minibio

Syfte: filmupplevelser för de yngsta

Visade film för barn mellan 2-7 år och bjöd på popcorn

Ludvika, Falun

Språkpiller

Syfte: Hjälpa barn med viss talsvårighet med hjälp med lämpliga böcker.

Tillsammans med Landstinget Dalarna, logoped och habiliteringen har vi gjort iordning påsar med olika ljud/grammatik som hämtas ut på recept hos oss på biblioteket.

Ludvika

Lässugna unga

Högläsning på biblioteket

Vårt kommunalråd Anna Hed läste högt för en inbjuden klass. Skedde vid ett tillfälle i samarbete med Rädda barnen.

Mora, Rädda barnen

Jaxdagen

Barnavdelningen deltog bokprat med barn och vuxna och berättade om biblioteket. Såldes även utgallrade böcker för 1: -/st.

Borlänge

Skrivarverkstad

Syfte: Få ett fördjupat engagemang för de unga som har intresse att skriva själva

Unga i åldern 10-15 år deltog i en skribentverkstad, 2015-2016 deltog ca 10-15 stycken varje år.

2016 gjorde vi en verkstad för nybörjare på förmiddagen och en fortsättning på eftermiddagen för dem som deltagit första året.

Säter

Författarbesök (Lilla Augustprisvinnare)

Syfte: uppmuntra ett ungt författarskap, läsfrämjande för ungdomar

Nicole Accord, pristagare av Lilla Augustpriset läste sin vinnarnovell högt på biblioteket. Främst var det ungdomar som var målgruppen men alla var välkomna.

Ludvika

Deckarskola med författare

Workshop ihop med författare, deckarskola/fantasi/manga/ ungdomsböcker flera ggr under en lördag + under Läsfestivalen och skapande skola. Även bilderbokworkshops för de mindre barnen.

Falun

Föreläsning Illustratör/serietecknare

Syfte: att förmedla till ungdomar hur det är att arbeta som illustratör/serietecknare

Daniel Thollin föreläste om att vara illustratör/serietecknare. Samt två stycken workshops med Daniel där barn/unga fick lära sig teckna serier. Målgruppen var barn och unga.

Ludvika

Harry Potter maratonläsning

Syfte: vi älskar Harry Potter och vill sprida det till fler

Högläsning vid lov, Kulturnatta och andra speciella tillfällen. Ibland har någon privatperson även högläst. Alla är välkomna och hittills har 50 vuxna/barn deltagit, det kommer inte så väldigt många och lyssnar varje gång. Vi fortsätter och har nu kommit till slutet av bok 2.

Leksand

Videobloggerskan Clara Henry

Syfte: locka ungdomar biblioteket

Vi bjöd in videobloggerskan Clara Henry till biblioteket och det blev besöksrekord. 400 personer kom, mestadels ungdomar 12-14 år. Alla som ville fick ta en selfie med Clara och kidsen var överlyckliga.

Ludvika

Boktimmen ungdomar och vuxna

Ludvika

Bokfika

Syfte: möjlighet för barn med intresse för läsning att tipsa varandra och få samtal kring böcker

Ex 1

Folkbiblioteket har bjudit in mellanstadieelever via skolorna till bokfika. Skolan och lärarna har varit samarbetspartners när vi varit på filialerna och då har bokfikat ingått i elevens val. Deltagarna tipsar om en bok som de läst och personalen som är med har också förberett med något lästips. Sedan har de pratat kring böckerna och fiket. Ca 5-10 deltagare per tillfälle. Särskilda utmaningar? Viktigt att inte deltagarna känner prestation utan bara tipsa varandra om böcker.

Säter

Ex 2

Vi bjuder 10-14 åringar på fika och pratar böcker. Alla uppmanas att ta med en bok att berätta om, inga krav. Ett samarbete med skolbiblioteken. Ca 302 personer har hittills medverkat i Leksand och ca 50 personer i Rättvik. *Leksand har ökat från 6 till 9 ggr/termin. Deltagarna är med och utvecklar verksamheten. Funderingar finns på att ha två Bokfika, ett för yngre och ett för äldre barn. Under sommaren 2016 har vi testat Sommarbokfika som dock inte var lika välbesökt. En lyckad satsning som fortsatt*

Leksand, Rättvik

Ex 3

Syfte: läsfrämjande, att nå unga människor och locka till läslust.

Vi åkte runt till alla ungdomsgårdar, dukade upp bokbord, bjöd på högläsning, godis och tävlingar. Ett samarbete med ungdomsgårdarna i kommunen

Ludvika

Sommarlovsboken

Syfte: att stimulera läsning

Sommarlediga barn, ungdomar och vuxna bjöds in. Mora hade tre träffar under sommaren, avslutades med författarbesök av Camilla Lagerqvist. Man läste man 6 böcker under sommaren, fyllde i ett häfte, skriv en liten recension, ca 50 barn var inskrivna i Mora. I Hedemora, Ludvika och Vansbro fick man välja sig en prisbok och barnen har också fått en isglass.

Mora, Hedemora, Ludvika, Vansbro

Jullovsboken

Syfte: Få barn 6-16 år att läsa på sin fritid på jullovet

Delade ut foldrar som barnen skrev sina recensioner i och lämnade in och kunde vinna böcker och presentkort på bio.

Ludvika

Boksnackis på påsk- och sportlov

Syfte: Prata läsning och boktips

Pratade läsning och böcker, fikade tillsammans med mellanstadieelever från Nyhammarskolan, två deltagare. *Vi hade trott att fler skulle komma då intresset varit stort. Men för de två som kom blev det bra. Försöker igen nästa skollov eller en eftermiddag/kväll efter skoltid*

Ludvika, Nyhammar

Tinas gäng

Syfte: ge ungdomar som kommit snett en meningsfull fritid

Med anledning av att några ungdomar stökade på biblioteket så började Tina som jobbar på biblioteket att ta kontakt och sitta med ungdomarna som "hängde" på bibblan. Hon tog med dem, ca 17-19 stycken i vårt föreläsningrum 1-2 ggr/veckan. Pratade, gav lite lästips och fikade tillsammans med ungdomarna. Det blev inte lugnare utan stöket före och efter fortsatte samtidigt som det drog till sig ytterligare ungdomar. Då tog Tina kontakt med RIA (råd i alkoholfrågor) och startade ett samarbete med dem i deras lokaler. De hade saknat en verksamhet för ungdomar så det blev jättelyckat samarbete.

Ludvika

Lässugna Vuxna

Bokcirkel Moderna klassiker

Syfte: att synliggöra litteratursamtal, inspirera till litteratursamtal och läsning, skapa läsande förebilder.

Vi bjöd in vuxna läsare, åtta anmälda deltagare träffades tre gånger, de flesta deltog alla gånger.

Personalen från biblioteket valde böcker och var samtalsledare. Vi läste samma bok, pratade om boken utifrån olika frågeställningar. Verksamheten fortsätter med nya bokcirkel (nytt tema, nya anmälningar, nya deltagare) under ledning av personal från bibliotek.

Det bästa var att flera som tidigare inte varit med i bokcirkel upptäckte hur läsningen fördjupades i och med samtalet. Samt att bokcirkeln fortsatte läsa och diskutera vidare på egna ben.

Mora

Bokcirkelträffar

Syfte: Ge och få boktips

Alla som vill ge och få lästips är välkomna, vi pratar böcker, boktipsar och fikar

Ludvika, Söderbärke, Smedjebacken, ABF

Bokcirkel på finska

Söderbärke, Smedjebacken

Läsecirklar

Syfte: främja läsning och tillgång till litteratur

Tillsammans med funktionsnedsatta vuxna på Dagliga verksamheten Komfri diskuterade vi utvalda böcker och annan kultur.

Rättvik, Daglig verksamhet Komfri

Bokcirkel SPF

SPF (Statsanställdas pensionärsförbund) har egna bokcirkel en gång i månaden med egen cirkelledare, men vi hjälper till med viss bokhantering, boktips m.m.

Ludvika, Nyhammar, SPF

Bokpratarträffar PRO (pensionärernas riksorganisation)
Tio ggr/år där i visar och tipsar om böcker. Ca 8-14 deltagare.

Ludvika, Nyhammar, PRO

Boktips – från låntagarna

Låntagarna skriver ner sina boktips och bland dem lottar vi ut bokpriser var tredje månad.

Ludvika, Nyhammar

Personal och låntagare lämnar in boktips på post-it-lappar som sätts upp i biblioteket.

Vansbro

Boktipsarfrukost

Syfte: Väcka läslust för olika typer av litteratur, dela läslust människor emellan, uppmuntra till dialog kring böcker och läsande.

Vi bjöd på lyxig frukost och pratade böcker, gick laget runt och alla deltagare presenterade minst en bok, två tillfällen hittills. Målgruppen är alla, i första vändan deltog 11 deltagare.

Under sommaren 2016 gjorde vi en nysatsning som fortsatte under hösten, uppskattad verksamhet.

Leksand

Färglägg för lugn

Syfte: läsfrämjande och kreativ avslappning

Högläsning ur Den hemlighetsfulla trädgården medan lyssnarna färglägger allt från bokmärken till målarböcker för vuxna. Hittills har 19 personer deltagit, vuxna och ungdomar.

Leksand

Stick och läs

Högläsning medan deltagarna handarbetar. Vi bjuder på fika 6 ggr/termin. 120 personer har deltagit.

Leksand

Tovning och högläsning

Högläsning medan besökarna tovade, barn och vuxna (12 personer deltog). I samarbete med Studieförbundet.

Högläsning i advent

Högläsning av julberättelser.

Leksand

Berättarkvällar – med boken som centrum

Vi bjuder in mer eller mindre kända personer från kommunen som läser egna eller andras texter och sedan diskuterar dem över en kopp kaffe.

Vansbro

Afternoon Read

Ex 1

Syfte: väcka läslust för olika typer av litteratur

Tillsammans med personal på kulturavdelningen bjuder vi in till högläsning med te och tilltugg 6 ggr/termin. Vid advent har vi särskild julläsning. Hittills har 302 personer deltagit.

Lyckad satsning som fortsätter, vi har minskat från två till en sittning per tillfälle.

Leksand

Ex 2

Syfte: stärka berättartraditionen genom högläsning

Rättvik

Veckans novell

Veckans novell läses varje fredag klockan 10.00 och pågått drygt 5 år

Mora

Novellkaffe

Högläsning av noveller fyra ggr/år, tio personer har deltagit hittills

Bokens Afton

Syfte: Låta läsarna möta författare

Bjöd in fem stora författare till en helkväll, ett samarbete med studieförbunden och Globe bokhandel. Ca 350 personer deltog.

Ludvika, studieförbunden och Globe bokhandel

Författarbesök för vuxna

Syfte: att få intresset för litteratur

Författarna presenterar sina böcker och sitt författarskap

Bland annat i Säter, Hedemora, Rättvik och Falun- studieförbund och författarförbundet

Läsecirkel för vuxna inför författarbesök

Öppen inbjudan inför vanliga författarbesök

Säter

Författarbesök för dagverksamhet för vuxna

Biblioteket bjöd in dem som finns inom daglig verksamhet i Säter, 25 stycken deltog.

Vi är mest stolta över att vi når andra grupper än de som traditionellt kommer på vanliga författarbesök.

Säter

Föreläsningsserier

Syfte: Locka till läsning genom föreläsningar

Bjöd in föreläsare i olika ämnen i samarbete med studieförbunden, målgrupp alla.

Hedemora, Ludvika, Falun, Avesta, studieförbunden

Bokcirkelkassar

Hedemora

Världsbokdagen

Årets låntagare utses i samband med världsbokdagen 23 april varje år.

Mora

Läsfestival

Syfte: Boken i centrum under en vecka

Interaktiv utställningsmiljö, gemensam läsdagbok, läsande förebilder, sagoskapande med ord och bilder, workshops, brodera ditt favoritord, Shakespearkväll m.m. Det fanns något för alla åldrar, ca 100 personer deltog.

Rättvik, Studieförbundet, ABF och länsbiblioteket

Läskraft

Syfte: göra läsning tillgänglig för demenssjuka

Biblioteket tillsammans med vuxenskolan och anhörigsamordnare på socialförvaltningen anordnade studiecirkel i högläsning för personalen på kommunens äldreboende "Att läsa för dementa". Personalen läste sen för äldre med bland annat demenssjukdomar.

Rättvik

Bilderbokscirkel

Bilderbokscirkel dagtid under tre tillfällen men det verkar vara svårt att få folk att komma.

Mora

Boken kommer

Syfte: Tillhandahålla litteratur till personer som ej tar sig till biblioteket. I samråd med låntagaren plockas talböcker ut och levereras hem till den som av olika skäl inte kan ta sig till biblioteket.

Alla kommunbibliotek

Bokdeposition på äldreboenden

Syfte: Tillhandahålla litteratur till personer som ej tar sig till biblioteket

Böckerna byts ut ca var tredje månad. Både personal och boende lånar från en bokhylla som är placerad i samlingslokalen. Personalen läser för/med de gamla som inte läser själva.

Alla kommunbibliotek

Biblioteket i samarbete med förskola och skola

Bokombud - litteraturpresentation

Syfte: att presentera bra och ny barnbokslitteratur

Ex 1

Barnbibliotekarien bjuder in pedagoger från skolan och förskolan till träffar 2 ggr/år och presenterar bra och ny barnbokslitteratur.

Mora

Ex 2

Syfte: läsfrämjande i förskolan

Bokombud i förskolan, en pedagog för varje förskola bjuds in fyra träffar/år. Barnbibliotekarien presenterar nyutkommen litteratur lämplig för barn i förskoleåldern, ca 60 titlar per tillfälle, även presentation av ny pedagogisk litteratur. Ca 720 personer har deltagit hittills. Ingår i löpande verksamhet.

Leksand

Läsprojekt förskolan

Syfte: läsfrämjande i förskolan för barn och pedagoger i förskolan

Ett samarbete med förskolan, kommunala och fristående i Leksands kommun. Föreläsning för förskolepedagoger med Carina Fast. Årets tema för Förskolornas vårsalong var "Vi går en bok", där förskolebarnen gjorde egna böcker som visades i en utställning på biblioteket. Barn kom till biblioteket för författarmöten under utställningstiden. Vid författarmötet berättade och läste barnen för varandra ur böckerna. 175 barn och 53 pedagoger på författarmötet, 130 pedagoger på föreläsningen. Många fler barn berörda av projektet genom att de deltog i att göra böcker till utställningen.

Blev ett mycket lyckat projekt och vi har fortsatt med Konstnärsmöten under Förskolornas Vårsalong, som ingår i löpande verksamhet.

Leksand

Bokpåseprojekt

Syfte: att få barn och föräldrar att läsa mer, underlätta hemlån av böcker

Ex 1

Fem avdelningar i Nyhammar och Sunnansjö, ca 20 barn på varje avdelning fick låna bokpåsar på förskolan. Fem stycken bokpåsar á fem bilderböcker i varje placerades ut på varje avdelning, samt en lista där föräldrarna skrev vilken påse de lånade hem. I varje påse fanns en välkommenlapp där jag skrev att på biblioteket kan man få hjälp att hitta just de böcker som man är intresserad av att läsa m.m. Ett samarbete med specialpedagog och förskolepersonal till viss del.

Ett lyckat projekt som nu ska utökas till att gälla alla förskoleavdelningar i kommunen.

Det blev i princip som vi tänkt. Flera föräldrar/Mor- och farföräldrar läser förhoppningsvis med sina små nu när det är enkelt att ta hem bokpåsar från förskolan samtidigt som de hämtar barnen. Skulle gärna sett att föräldrar och barn kom och besökte biblioteket när de väl hade blivit vana att läsa tillsammans. Det bästa med projektet var att det blev mycket uppskattat, fick mycket positiv feedback från föräldrar och pedagoger.

Ludvika

Ex 2

Projektet har även genomförts i flera kommuner i länet t.ex. i Mora; fyra förskolor 2012, 7 förskolor 2013, 8 förskolor 2014. I Vansbro har man **Sagokassar** som finns på alla institutioner där det finns barn. Föräldrarna kan låna hem och läsa för sina barn.

Mora och Vansbro

Ex 3

Målgrupp: Nyanlända barn och nysvenska barn

Hedemora

Bokhyllor på förskolorna

Syfte: underlätta för föräldrar och barn att låna böcker, öka läsandet.

Ett samarbete med förskolepersonalen. Inleddes med några hyllor men som sedan har utökats och ingår i ordinarie verksamhet. Det gör det lätt för föräldrar och barn att ta med böcker hem. Böckerna byts ut varje termin.

Säter

Besök i förskolan

Syfte: att besöka alla förskoleavdelningar för att ge barnen en läsoplevelse

Vi åkte till alla förskoleavdelningar i kommunen och läste sagor, ett samarbete med förskolorna.

Ludvika

Språkryggsäckar

Samarbete med förskollärare

Smedjebacken

Hej föräldrar!

Sommarbok, samarbete mellan bibliotek/förskolan

Anslag sätts upp på förskolor att föräldrar kan kontakta biblioteket och beställa skraddasydda bokkassar som de får komma och hämta.

Vansbro

Biblioteksmingel för förskoleföräldrar – uppföljning på bokpåseprojektet

Syfte: sprida information om vad som finns på biblioteket och vad vi kan hjälpa till med
Vi spred information om minglet till förskoleavdelningarna i Nyhammar och Sunnansjö, affischerade i kapprum, lockade med bokpaket och biobiljetter som skulle lottas ut.

Det blev inte riktigt som vi tänkt oss, ingen kom! Funderar på att vara med på höstens föräldramöte och bjuda in på nytt, kanske locka med fika också.

Ludvika

Muminprojekt i samband med Muminutställning

Syfte: att stimulera till läsning

Vi bjöd in 5 åringar + åk 3 till i samband med Muminutställningen på biblioteket. Ett bok-och bildprojekt i samarbete med kultursekreteraren. Alla 5 åringar i grupperna fick boken "Vinter i Mumindalen". Inbjudan även till åk 3.

Mora

Med regnbågens färger

Länsbibliotek Dalarna, konstkonsulent Jordi Arkö, författare och filmare Bisse Falk och konstnären Ann-Marie Stolpe samarbetade.

Ett skapande projekt i ord och bild om identitet och mångfald. Barnen gör egna berättelser som de målar till och sedan läste de in texterna och gjorde en film som sedan visades i Vansbros biosalong. Barn och personal fick även böcker om identitet och mångfald som de kan diskutera utifrån.

Vansbro

Inköpsstöd

Syfte: att engagera pedagoger i skola och förskola att aktivt göra ett urval av böcker som de vill ha och läsa tillsammans med barnen.

Förskolor och skolor åk 1-9 har möjlighet att under året söka bidrag för inköp av böcker till den egna klassens respektive förskolan. Uppmuntrades att tillsammans med barnen också göra bokurvalet. Inköpen verkställdes av barnbibliotekarien. 2014 fick åtta förskolor samt klasser från åtta skolor bidrag. 2015 fick sex förskolor och klasser från fyra skolor. Ett samarbete med förskolan och skolan med bidrag från Statens kulturråd.

Mora

Öka läsglädje!

Sommarbok, samarbete mellan bibliotek/fritids

Bokkassar finns på "fritids" där barn och föräldrar kan låna hem bokkassar och läsa tillsammans. Författaren Sören Olsson stöder detta projekt och skickar hälsningar till barn och föräldrar.

Vansbro

Möte med olika språk

Integrationssamordnaren läser på svenska och någon från ett annat land läser samma text på sitt språk för lång och mellanstadieelever. Vi använder Martin Widmarks böcker "Lasse-Majas detektivbyrå". Ett samarbete med Integrationssamordnaren och skolan.

Vansbro

Läsglädje för stora och små

Syfte: Få föräldrar att läsa högt för sina barn, särskilt pappor.

Bokkassar finns i klassrummen i förskoleklasserna i Vansbro att låna hem.

Barnboksbibliotekarien informerar om projektet på ett föräldramöte vid skolstart. Vikten av att högläsa för sina barn och att pappor är viktiga läsförebilder. Projektet stöds av Jens Ahlbom.

Vansbro

Bokprat

Syfte: bokprata med alla barn i åk 1-5 i läsförmedlande syfte

Bokpratade med alla barn i åk 1-5, d.v.s. gav lästips och hjälpte till med lån

Ludvika, Falun

Boktipsar skolklasser och sagoläsning

Nyhammarsskolan, sex klasser, ungefär 20 stycken kommer på biblioteksbesök var fjärde vecka då vi boktipsar. Förskoleklassens besök var fjärde vecka, jag läser en saga och hjälper barnen att hitta lämpliga böcker.

5-årsvisning på biblioteket med sagoläsning

Ludvika, Nyhammar

6-årsvisning

Syfte: att ge alla barn i förskoleklass varsitt lånekort och lära ut enkel bibliotekskunskap på ett underhållande sätt. Ett samarbete med förskoleklasserna.

Ludvika

Författarbesök

Ex 1

Syfte: stimulera läslusten och eget skrivande genom att få möta en författare

Varje år bjuds årskurs 4 och 8 in återkommande till biblioteket i samarbete med skolan.

Arrangemanget är nu överflyttat till skolans nya skolbibliotekarie.

Säter

Ex 2

Syfte: under sin skolgång ska alla barn ha fått minst ett författarbesök
Ett Skapande skola projekt där biblioteket bokade och samordnade författarbesöken för åk 4, i samarbete med skolan, författarförbundet och kultursekreteraren. Biblioteket skötte bokningar med skolorna, köpte in böcker och lånade ut till klasserna.

Ludvika

Ex 3

Emma Vall för årskurs 5 – 10 klasser (2012), Julia Sandström för högstadiet (2012), Mårten Sandén åk 5 - 9 klasser (2013), Mats Wänblad åk 5 (2014), Lisa Bjärbo åk 3 (även en öppen föreläsning på kulturhuset) (2014), Eva Susso åk 5 (2015), Lisa Adbåge för pedagoger och allmänhet (2015), Mårten Melin åk 5

Mora

Jag har rätt att synas och höras

Syfte: erbjuda verktyg för att barnen ska bli delaktiga i värdegrundande diskussioner. Mellanstadieelever och lärare besökte biblioteket och eleverna fick en folder "Det här är dina rättigheter" utgiven av Rädda Barnen på biblioteket och böcker till klassrummen om barnkonventionen, samt pärmen "självklart" Lärarna fick foldrar med lärarhandledning. Alla barn fick också en reflex – barn ska synas! Vi hade även en utställning i bibliotekets foajé. Ett samarbete med Rädda barnen och skolan.

Vansbro

Föräldramöte

Besökte föräldramöten på Jakobsgårdarna där vi berättade om biblioteket och vikten av att läsa och berätta för sina barn.

Borlänge

Bibliotekskunskap

Syfte: bjuda in till enkel bibliotekskunskap i åk 6

Berättar om biblioteket och sen får barnen svara på frågor, ett samarbete med skolorna.

Ludvika

Läskuppen

Syfte: att stimulera intresset för läsande för grundskoleelever

Under en vecka läser eleverna intensivt skönlitterära böcker. 500 elever 2012, 420 elever 2013 och 700 elever 2015

Mora

Skrivarprojekt skolan

Niklas Krog, författare deltog i ett skrivprojekt med en 4:e klass där berättelserna blev animerad film som visades på Läsfestivalen i Falun.

Laura Trenter, författare deltog i ett skrivprojekt med mellanstadieelever. Eleverna läste upp sina berättelser på Läsfestivalen i Falun

Vansbro

Dela läslust

Målgruppen var elever från Smedbergsskolan klass 6 samt alla femteklassare.

Författarbesök av Bengt Nilsson som gjorde besök till alla 6:e klassare samt höll en skrivverkstad i klass 6c, alla 5:e klassare fick bokprat men också ett författarbesök samt lyssna på 6c skrivna texter. Ett samarbete mellan länsbiblioteket, Smedsbergsskolan och författaren Bengt Nilsson. Först får alla elever bokprata boken "Björn" som han skrivit och som utspelar sig i Vansbro, även deras mentorer får boken som gåva. Eleverna fick en månad på sig att läsa boken i skolan. När alla läst boken kommer Författaren Bengt Nilsson och besöker alla klasser (bara 2 elever hade inte läst boken till detta tillfälle).

Många elever ställer frågor till Bengt och tycker boken är jättespännande och bra. 70 elever sitter knäpptysta och lyssnar när Bengt berättar. Han fångar verkligen deras intresse.

Klass 6c får två extra lektioner som inspirerande skrivarskola. Eleverna har sen en månad på sig att skriva sina berättelser. Bengt har mailkontakt med eleverna under denna tid. *En kille vill inte alls skriva, när det är dags att läsa upp sina berättelser är det han som räcker upp handen och vill läsa upp sin historia!* Efter dessa lektionspass får högstadielärarna ett lektionspass med skrivarskola av Bengt för att de ska föra ut det i övriga klasser så att skrivprocessen förs vidare. Alla femteklassare bjuds in på författarbesök samt att de ska få höra 6c historier, alla tackade ja. Biblioteket var ute och bokpratade med femteklassarna och bokpratade från boken Björn. Klasslärarna högläste sedan vidare från boken för eleverna. Bengt Nilsson kommer för andra gången till Vansbro där han först träffar 6c för en sista genomgång innan framträdandet. Media har kontaktats. Alla elever åk 5, ca 70 stycken sitter knäpptysta och lyssnar på sjätteklassarnas berättelser och även på Bengt Nilssons föreläsning o dialog med barnen, alla gör det jättebra. Vid återkopplingen med lärare och elever framkommer det att alla är mycket nöjda. Undersommaren finns en fotoutställning i biblioteket om projektet där man även kan läsa elevernas historier.

Vansbro

Bokgåvor

Ex 1

Nyfödda barn - Barnens första bok

"Koka soppa" 6-åringar - Barnens andra bok inslag av teater

Samarbete med BVC för utdelning av bok vid 4-års-besöket på BVC.

Säter

Ex 2

Gåvobok för 0-åringar med BVC träffar (8)

Gåvobok för 4-åringar, BVC delar ut vid 4-årsbesöket på BVC

(Ludvika)

Gåvobok för nyfödda BVC och Vilgott (familjecentral)

Föräldrarna får ett brev som de får ta med till biblioteket och kvittera ut en gåvobok

Gåvobok även till 6-åringar i Grängesberg

(Falun)

Föräldrarna blir inbjudan till biblioteket och får en gåvobok, det ordnas också babycafé för föräldrarna som är barnlediga.

Mora

Bibliotekets personal

Garanterat bra böcker – blogg

<http://garanteratbrabocker.se>

Syfte: Att sprida kunskap om litteraturstödda titlar från Statens kulturråd

Målgruppen är bibliotekspersonalen i länet som också ska vara aktiva i bloggen.

2016 startade vi bloggen och bjöd in skribenter att uppdatera bloggen, ett femtontal skribenter deltar idag och skriver i bloggen.

Bloggen är under uppbyggnad och har hittills fungerat som vi tänkt oss. Många delar gör en stor enhet.

Länsbiblioteket

Dela läslust

Syfte: utveckla sin läsfrämjande litteraturförmedlande verksamhet så att den blir mer offensiv.

Den ska utgå från förutsättningar och behov i respektive biblioteks lokalsamhälle och stärka bibliotekets och bibliotekspersonalens möte med så väl sina aktiva som sina potentiella användare.

Projektet är ett samarbete med fyra län och 49 kommuner, biblioteken i Dalarna, Gävleborg, Uppsala och Värmlands län där målgruppen är bibliotekspersonal, kommunbibliotek och regionala biblioteksverksamheter.

Våren 2015 inventerade vi behov hos kommunbiblioteken. Under 2015 Och 2016 planerade vi och genomförde fyra olika basdagar (fortbildning) med fyra olika teman. 1 Läsfrämjande och styrdokument, 2 Läsfrämjande och mångspråk, 3 prata, presentera och inspirera till läsning, 4 läsa-skapa-berätta med kreativ teknik. Vi har genomfört två regionala lärtillfällen: Dela kunskap om läslust och Podcasting. Följande planeras: Metoder att nå andra målgrupper, kunskap om olika kulturer, media- och informationskunnighet, skrivande på sociala medier och storytelling.

Det finns ett stort behov av att utveckla det läsfrämjande arbetet och vi är på gång. Vi ligger i linje med hur man också arbetar på statlig nivå. Projektet har varit både lärorikt och inspirerande.

Länsbiblioteket

Ex 1.

Torsdagsfika – personalen tipsar varandra

Vi i personalen på biblioteket presenterar böcker/musik/film för varandra.

Dels gör det att vi breddar vårt kunnande kring bibliotekets medier, något som vi har hjälp av i mötet med låntagarna, dels är kul! Har varit favoritstunden i veckan.

Leksand

Ex 2.

Bokfrukostar

Vi träffas 2-3 ggr/termin. Någon förbereder och håller i ett tema t.ex. Alice i Underlandet, brädspel eller annat. Kan också vara boktips, böcker vi själva läst och vill tipsa om.

Träffarna inspirera och är positiv för gemenskapen i personalgruppen

Falun

Ex 3.

Samsyn på läsfrämjande och bemötande bland personalen

Vi gjorde en studieresa som en kickstart där alla personal deltog med fokus på bemötande. När vi kom hem så arbetade vi med små medvetna utmaningar. Vi testade olika förhållningssätt under en viss tid och noterade vad som hände och hur det kändes. Första utmaningen var att få ögonkontakt och säga hej. Andra utmaningen var att ställa en följdfråga, tredje att tipsa varandra om böcker i fikarummen eller i anslutning till möten.

Ett första steg på vägen, boktipsandet rann tyvärr ut i sanden och vi hann aldrig genomföra fjärde och femte utmaningen p.g.a. av att annat kom emellan. Någon direkt samsyn om läsfrämjande uppnåddes ej men diskussioner har ändå förts i personalgruppen och vi har fått en ökad medvetenhet.

Ludvika

KUB-titta på bibliotek

Vi besökte varandra bibliotek för att ge och få tips på biblioteksmiljö, feb personer ur personalen åkte till Sätters bibliotek och de var och besökte oss.

Lärorikt, man får många tips och idéer genom att besöka varandra och även en annan syn på sitt eget bibliotek.

Ludvika

Källhänvisning och lästips

Andersson, Jonas, *Med läsning som mål: om metoder och forskning på det läsfrämjande området*, Kulturrådets skriftserie 2015:3.

”Handlingsprogram för läsfrämjande”, Statens kulturråd (2014).

Hägglund, Jonas och Vernersdotter, Frida, *Kulturvanor i Sverige 1987-2011*, rapport nr 2012:17 SOM-institutet (samhälle, opinion, medier) (2012).

”Läsa för livet”, proposition från regeringen (2013).

Läs- och litteraturfrämjandebidrag och utveckling, Statens kulturråd 2015:4

”Läsandet bär demokrati: om folkrörelsernas läsfrämjande erfarenheter och arbetsformer”, rapport från arbetsgruppen för *Ett läslyft för Sverige*, 2013.

Nelander, Sven och Goding, Ingela, *Läsa böcker: Hur läsande av böcker har förändrats bland olika grupper av anställda*, faktamaterial om välfärdsutvecklingen. Nummer 61, september 2004 Löne- och välfärdsenheten (LO), nr 61, september 2004.

En bok för alla <http://enbokforalla.se/om-oss/historik/>

Ett läslyft för Sverige <http://www.laslyft.se>

Wikipedia, artikel ”Folkbibliotek” <https://sv.wikipedia.org/wiki/Folkbibliotek>
(datum: 20170512)

